

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในเขตอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

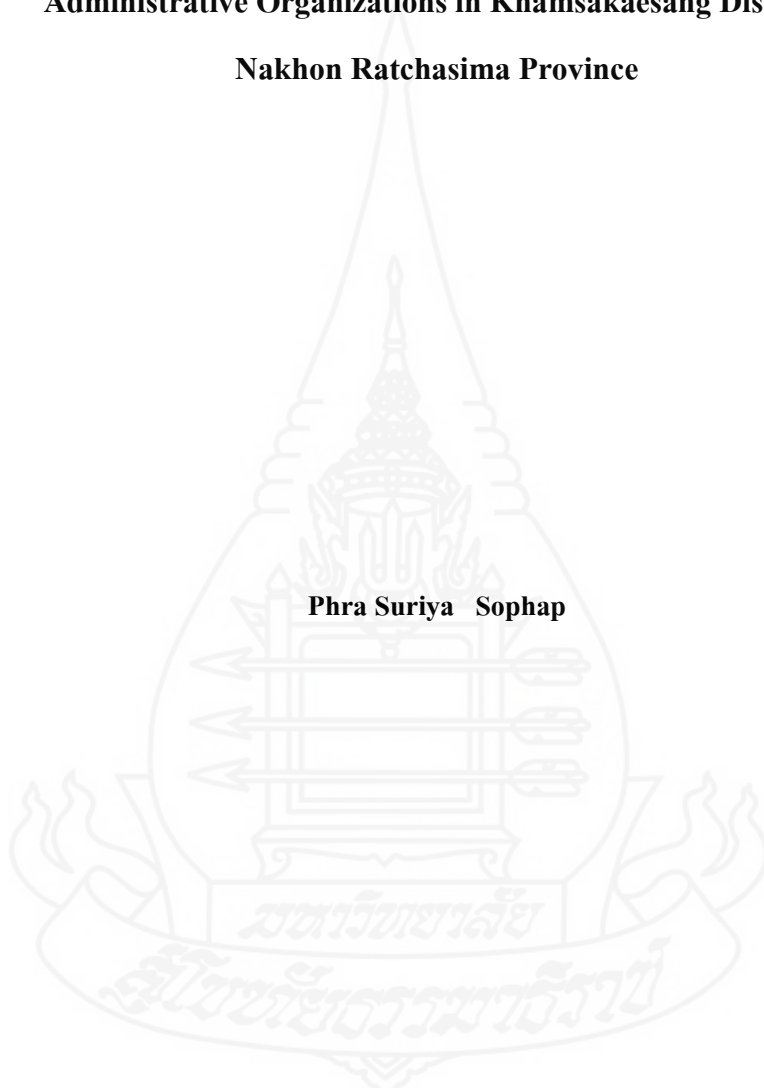

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2555

**People's Participation in the Developing Development Plan of Sub-district
Administrative Organizations in Khamsakaesang District,
Nakhon Ratchasima Province**

Phra Suriya Sophap

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในเขตอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อและนามสกุล พระสุริยา โสภาพ

แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ

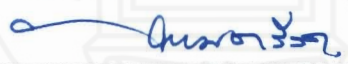
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนต์รีวัต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ ประเสริฐศรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนต์รีวัต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในเขตอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย พระสุริยา โสภภาพ รหัสนักศึกษา 2493006403 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ปภาวดี มนต์วีวัฒน์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นราธิป ศรีราม
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและ (3) ศึกษาปัญหาและเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ประชากร ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน 9,928 ครัวเรือน หรือ 9,928 คน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง 385 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า(1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในระดับน้อย (2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) ปัญหาสำคัญได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา ไม่มีเวลาเพราะต้องประกอบอาชีพ และแผนงาน/โครงการที่จัดทำไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรพิจารณาแผนงาน/โครงการให้มีความรอบด้านและรองรับกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง และคณะผู้บริหารต้องพยายามเข้าถึงและทำความเข้าใจความต้องการและปัญหาของประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนามากขึ้น

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม แผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา

Thesis title: People's Participation in the Developing Development Plan of Sub-district Administrative Organizations in Khamsakaesang District, Nakhon Ratchasima Province

Researcher: Phra Suriya Sophap; **ID:** 2493006403;

Degree: Master of Public Administration;

Thesis advisors: (1) Papavadee Montriwat, Associate Professor;
(2) Narathip Sriram, Assistant Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The study aimed to (1) study level of people's participation in developing development plan of Sub-district Administrative Organizations in Khamsakaesang district, Nakhon Ratchasima province, (2) compare people's participation in developing development plan of Sub-district Administrative Organizations in Khamsakaesang district (3) study problems and recommend appropriate approaches to the developing of development plan of sub-district administrative organizations in Khamsakaesang district, Nakhon Ratchasima province.

Population comprised 9,928 household representatives located in sub-district administrative organization area, Khamsakaesang district, Nakhon Ratchasima province, from which samples of 385 were obtained. Simple random sampling was applied. Instrument used was questionnaire. Statistical tools employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way Analysis of Variance.

The results showed that (1) people's participation in developing development plan of Sub-district administrative organizations in Khamsakaesang district, was in low level, (2) people with different personal factors had different levels of participation with 0.05 level of statistical significance (3) major problems were: lack of understanding of people on developing development plan, not enough time to participate due to their necessity to earn their own living, plans and projects initiated by the organizations did not respond to their needs, recommendations were: the organizations should bring into their considerations all dimensions involved before making decision so consequently the projects thoroughly supported the communities' development, the management should try to understand people's needs and problems, and encourage them to participate more in developing development plan.

Keywords: Participation, Development Plan, Sub-district Administrative Organizations, Nakhon Ratchasima Province

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ วิธีการตลอดจนขั้นตอนการทำงานวิจัย ตรวจสอบ เสนอแนะข้อบกพร่องเพื่อให้ผู้วิจัยได้ปรับปรุง แก้ไข จนกระทั่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อให้ผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้แทนครัวเรือนในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมาที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้แต่งเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงถึงในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

พระสุริยา โสภาพ

ธันวาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	21
ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำปาง.....	
จังหวัดนครราชสีมา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.....	68
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล.....	73
ตอนที่ 4 ปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.....	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	93
ประวัติผู้วิจัย.....	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง.....	60
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66
ตารางที่ 4.3 ข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
ตารางที่ 4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม.....	68
ตารางที่ 4.6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ.....	69
ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ.....	70
ตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์.....	71
ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล.....	72
ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ.....	73
ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ.....	74

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอาชีพ.....	76
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	78
ตารางที่ 4.14 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.....	79
ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา.....	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	31

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหารจัดการในท้องถิ่นของตนเองได้ ทั้ง ด้านการบริหารการเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล และอำนาจของตนโดยเฉพาะ กระแสการกระจายอำนาจหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 สะท้อนให้เห็นว่ามีการให้อำนาจและอิสระในการบริหารจัดการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น จากเดิมที่กำหนดนโยบายมาจากส่วนกลางและภูมิภาค ตลอดจนการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ถูกควบคุมโดยส่วนกลางทั้งสิ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นี้ได้มีเจตนารมณ์ให้หน่วยงานราชการส่วนกลางและภูมิภาคทำการถ่ายโอนภารกิจอำนาจในการกำหนดนโยบาย การปกครอง ตลอดจนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตน นอกจากนั้น เจตนารมณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องอยู่บนแนวคิดพื้นฐานและความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาการกระจายอำนาจเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และให้มีอำนาจหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ รัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจการบริหารงานของตำบลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอิสระในการบริหารงาน โดยรัฐบาลได้กระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารงาน รวมทั้งอำนาจอิสระในการจัดเก็บรายได้ของตนเอง คือภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย มีการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นการฝึกหัดให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหา และการสนองความต้องการของประชาชนเป็นไปอย่างตรงเป้าหมายมากที่สุด (ธนิต สุวรรณเมนะ 2548: 203-213)

การวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายในการปกครองตนเอง ที่สามารถแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของคนในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด แผนพัฒนานั้น เป็นการกำหนดแผนการลงทุนที่มีแนวทาง วิธีการ และมาตรการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การสาธารณสุข และการเข้าถึงบริการสาธารณะ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการวางแผนพัฒนา โดยจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัดและประเมินผล โดยในการจัดทำแผนพัฒนานั้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลกันเดียวกัน ย่อมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ถือเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยหลักการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนทุกคน โดยการมีส่วนร่วมจะส่งผลให้ท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้มากที่สุด

อำเภอขามสะแกแสงเป็นอำเภอที่ 19 ในจังหวัดนครราชสีมาที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2516 ประกอบด้วย 7 ตำบล 72 หมู่บ้าน มีประชากรมากกว่า 48,000 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอขามสะแกแสงมีจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง หนองหัวฟาน ชีวิก โนนเมือง เมืองเกษตร พะงาด และเมืองนาท ปัญหาและความต้องการที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำ สภาพดิน ระบบชลประทาน และปัญหาภัยแล้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอยางชุมน้อย ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และได้พยายามสร้างความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ซึ่งย่อมทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในการจัดทำแผนพัฒนา ก็ได้มีความพยายามที่จะส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่างๆ ทั้งขั้นตอนการตัดสินใจ ดำเนินการ รับผลประโยชน์ และติดตามประเมินผล

อย่างไรก็ตาม เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีความชัดเจนว่า ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาว่า ประชาชนในอำเภอยางชุมน้อย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อให้เป็นข้อมูลประกอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อันจะทำให้เป็นแผนที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา การพัฒนาและสร้างความสำเร็จแก่พื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา

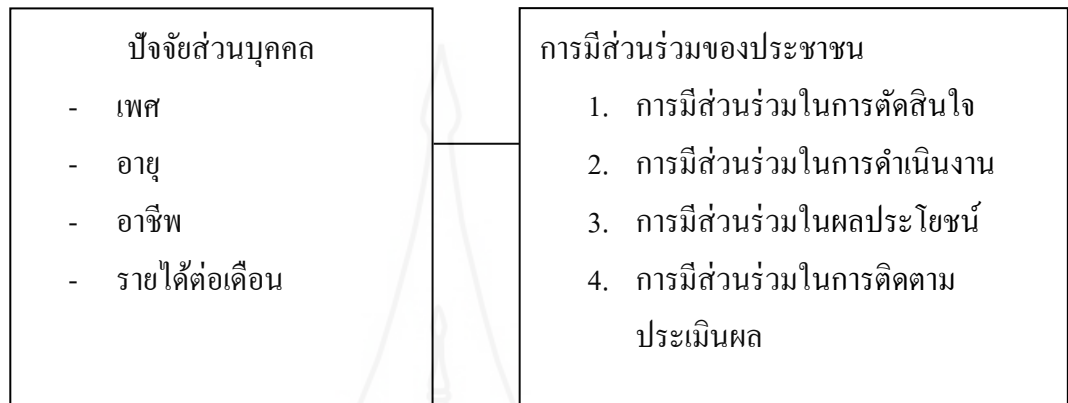
2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (Cohen and Uphoff. 1980;219 อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545: 14)

ที่กำหนดภารกิจการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สรุปกรอบแนวคิดการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ด้านเนื้อหา

การศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

4.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,928 ครัวเรือน หรือ 9,928 คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในอำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน จากการคำนวณโดยสูตรของทาโร ยามาเน่

4.3 ด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 6 อบต. ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง องค์การบริหารส่วนตำบลพะวงด องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท องค์การบริหารส่วนตำบลชีวิ๊ก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟาน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมือง

4.4 ด้านระยะเวลา เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างวันที่ 1-31 ตุลาคม 2554

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์ดังนี้

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลของผู้แทนครัวเรือนในเขตอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

5.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

5.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การริเริ่ม การดำเนินการ และการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติการ ได้แก่ กำหนดประเด็น หลักการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น โดยได้ร่วมกับผู้บริหารพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในแผนพัฒนาและเข้าร่วมประชุมเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน โดยส่วนรวม ซึ่งปัญหา/ความต้องการเหล่านั้นได้รับการบรรจุในแผนพัฒนา และร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมนั้น รวมถึงร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

5.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ ได้แก่ การเสนอประเด็นปัญหา/ความต้องการเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในการเสนอเพื่อบรรจุในแผนพัฒนา โดยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา รวมถึงเข้าร่วมประชุมประชาคม เพื่อผ่านร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

5.5 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา ได้แก่ ปัญหาและความต้องการได้รับการแก้ไข และเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาคมในแผนงาน/โครงการ ซึ่งเมื่อแผนพัฒนาได้ดำเนินการแล้วคุณภาพชีวิตดีขึ้นรวมถึงการได้รับประโยชน์จากการร่วมทำแผนพัฒนา เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้

5.6 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและโครงการ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และร่วมตอบแบบสอบถามหรือให้สัมภาษณ์รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผล โครงการในชุมชนและมีการติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนาที่ประกาศใช้พร้อมทั้งการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนและโครงการพัฒนา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

6.1 เป็นแนวทางในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

6.2 เป็นแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

6.3 เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

6.4 เป็นแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้กับท้องถิ่น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและทำให้การพัฒนาท้องถิ่นของประเทศพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี ค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอนำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ของ ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ต้องการการมีส่วนร่วมของพนักงานทั่วไป จึงจะส่งผลให้การบริหารจัดการงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรของเจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไปเพื่อให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: 15) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สุวรรณ พินิตานนท์ (2546: 46) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา
- 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและโครงการ
- 4) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา

สุวรรณ พินิตานนท์ (2546: 46) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2541) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มองค์กร ชุมชนมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตนเองและตระหนักถึงสิทธิของตนที่มีต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้น ได้ด้วยการที่บุคคล ได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจ ความคิด และโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

ดังนั้น จึงสามารถสรุปความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมก็ได้ และยังเป็นวิธีการที่ผู้นำสามารถนำมาปรับใช้ในการจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากร เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้มีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น การเข้าไปมีส่วนร่วมยังทำให้บุคลากรเกิดทัศนคติต่อการบริหารงาน

1.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจำแนกตามลักษณะงานหรือกิจกรรมที่ดำเนินการได้หลายลักษณะทั้งในด้านบริหารจัดการ ด้านทางการเมือง การพัฒนาชุมชน รวมถึงด้านบริบทของการมีส่วนร่วม ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดและทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลายประการได้แก่

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชน ตามแนวคิดของ ลี เจ แครี่ (Lee J. Carry. 1976: 144 อ้างใน สิริพัฒน์ ลากิจิตร 2550: 27) สามารถแบ่งเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

- 1) เป็นสมาชิก (Membership) : คณะกรรมการชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน
- 2) เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting) : การปฏิบัติของโครงการฯ

3) เป็นผู้ออกเงิน (Financial Contribution) : ผู้สนับสนุนทางการเงินและอุปกรณ์ต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

4) เป็นกรรมการ (Membership on Committees) : ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ

5) เป็นประธานหรือผู้นำ (Position of Leadership): ในกิจกรรมต่างๆของโครงการ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง Bryant and White (อ้างใน ชินรัตน์ สมสืบ 2539) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภท คือ

1) การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์ การแนะนำชักชวนการมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ

2) การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical forms of participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3) การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in administrative process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง อาจเป็นแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยน แต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้นเช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยี การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนการตลาด การเข้าร่วมรับการฝึกอบรม

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้ (ไพรัตน์ เจริญรินทร์ 2527: 6-7)

1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน

2) ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

3) ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

4) ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6) ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

John M. Cohen and Norman T. Uphoff (อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545: 14) ได้เสนอลักษณะของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนั้น Uphoff ได้เสนอกรอบคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทว่ามี 3 มิติ และ 2 บริบท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มิติ (Dimensions) มี 3 มิติ ได้แก่

1) มีส่วนร่วมอะไรบ้างซึ่งแบ่งเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยทางใดทางหนึ่ง (เช่น สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารกิจกรรมหรือการประสานงาน) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน

2) มีส่วนร่วมกับใครบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ทางราชการ นักพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องเพศ สถานภาพครอบครัว อาชีพ และรายได้

3) มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง ได้แก่ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจหรือถูกบังคับ ลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรประชาชนหรือโดยตรงขนาดของการมีส่วนร่วมผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้นช่วยเพิ่มพลังของประชาชน หรือเป็นแค่เพียงการได้ติดต่อสัมพันธ์กับนักพัฒนาเท่านั้น

บริบท (Contexts) มี 2 บริบท ได้แก่

1) ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าว่ามีความซับซ้อนของเทคโนโลยีเพียงใด ลักษณะของประโยชน์ที่ได้รับ (ความเร็วช้าที่ได้รับประโยชน์) และเงื่อนไขที่ต้องกำหนด เช่น การเข้าถึงการบริหารโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ เป็นต้น

2) สภาพแวดล้อมของกิจกรรมตามโครงการ ได้แก่ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางกายภาพและธรรมชาติ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยทางการเมือง เป็นต้น

อकिन ริฟพัฒนา (2527: 35) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
- 2) ร่วมในการตัดสินใจ เลือกวิธีการ และการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
- 3) ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด
- 4) ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

เสนห์ จุ้ยโต (2548) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ความร่วมมือหรือการสนับสนุนขอความร่วมมือ ร่วมใจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยการกระจายอำนาจเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด และมีคุณค่าและคุณประโยชน์ ได้แก่

1.1) ในด้านรูปธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมในความสำเร็จทางด้านการพัฒนาด้านวัตถุ อันได้แก่ ถนน หนทาง คู คลอง เขื่อนเก็บน้ำ

1.2) ในด้านนามธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการพัฒนาจิตใจโดยทำให้ประชาชนเกิดความรักใคร่สมัครสมานสามัคคีรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมและยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันและสร้างจิตสำนึกว่ามีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นและก่อให้เกิดความผูกพันรักใคร่ ห่วงเห่น ท้องถิ่นและชุมชนของตนเอง

2) การมีส่วนร่วมในลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งมี 5 รูปแบบ ได้แก่

- 2.1) การเลือกตั้ง (Election)
- 2.2) การมีกิจกรรมเกี่ยวกับพรรคการเมือง (Party Activity)
- 2.3) การเสนอความคิดเห็นของประชาชน (Public Opinion)
- 2.4) การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)
- 2.5) การแสดงออกของประชาชน (Direct Action)

บัญชา แก้วสว่าง (อ้างใน สุวรรณ พิศานนท์ 2546: 46-47) ได้เสนอวิธีการจำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาออกเป็น 10 แนวทาง ดังนี้

1) การจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอนได้แก่

- การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ
- การมีส่วนร่วมในขั้นตอนวางแผนโครงการ
- การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ

- การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการ
  - การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ
- 2) การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมเทียม การมีส่วนร่วมบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
- 3) การจำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม ประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมพิจารณาจากความพยายามที่บุคคลทุ่มเทให้แก่การทำงานในโครงการจนโครงการนั้นประสบผลสำเร็จ โดยวัดจากการรับรู้ของสังคมอื่น ๆ ในลักษณะของสังคมมิติ (Sociometry) ว่าการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอน มีบุคคลใดบ้างที่ทุ่มเทความพยายาม จนการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนประสบผลสำเร็จ
- 4) การจำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม ความถี่ของการมีส่วนร่วมมี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล พิจารณาจากจำนวนครั้งที่บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ และระดับชุมชน พิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วม
- 5) การจำแนกตามพิสัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม กล่าวคือ พิจารณาว่าการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมมีตลอดช่วงระยะเวลาที่กิจกรรมดำเนินอยู่หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้อาภาพของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมชัดเจน มากกว่าการพิจารณาเฉพาะความถี่ของการมีส่วนร่วมแต่เพียงอย่างเดียว
- 6) การจำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม มี 3 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ และการมีส่วนร่วมโดยการบังคับ
- 7) การจำแนกตามระดับขององค์กรที่เข้าไปมีส่วนร่วม มี 3 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์กร การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร และการมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์กร
- 8) การจำแนกตามประเภทของผู้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากคุณลักษณะของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา ชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลาอยู่อาศัย ฯลฯ
- 9) การจำแนกตามรูปแบบการวางแผน มี 2 ลักษณะ ได้แก่
- การวางแผนแบบบนลงล่าง (Top – Down Planning) การมีส่วนร่วมจะน้อยอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ชนชั้นนำระดับสูง
  - การวางแผนล่างขึ้นบน (Bottom – up Planning) ซึ่งการมีส่วนร่วมจะมากเพราะอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ระดับล่าง

10) การจำแนกตามรูปแบบ ของการมีส่วนร่วมมี 2 รูปแบบ คือการมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมผ่านผู้แทน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปรากฏ เช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ ควบคุมติดตาม ประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยผ่านช่องทางทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรง ได้แก่ การเป็นสมาชิก กรรมการ ประธานหรือผู้นำ ผู้เข้าร่วมประชุม ผู้ออกเงิน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทน ในการศึกษาวิจัยนี้ ได้กำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่. 2545: 14) ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการดำเนินงานพัฒนาหรือกิจกรรมโครงการใดๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายประการทั้งด้านปัจจัยตัวบุคคล องค์กร และชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการพัฒนาที่ดี เกิดผลดีต่อชุมชน

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปรัชญาเวสารัชช (2528: 170) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

- 1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
- 2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ
- 3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ ออมทรัพย์
- 4) ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคี

ในประเด็นเดียวกัน อนุภาพ ภิรตลาภ (2528: 25-26) เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ ธวัช เบญจาทิกุล (2529: 25-26) เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามี 5 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และด้านจิตวิทยาทางสังคม นอกจากนี้ อรอนงค์ ธรรมกุล (2539: 21) ยังได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นไว้ด้วยกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านความผูกพันเป็นเครือญาติและความผูกพันในชุมชน 2) ด้านการมีภาวะทางเศรษฐกิจ และ 3) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรภายในหมู่บ้าน ในประเด็นเดียวกันจากการศึกษาของ Creighton (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543: 158-161) พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่นั้น อย่างน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ความใกล้ชิดปัญหา 2) ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ 3) การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ 4) ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม 5) ค่านิยม และ 6) อำนาจที่ได้รับการมอบหมายตามกฎหมาย นอกจากนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะเขามามีส่วนร่วม ปัจจัยที่เป็นส่วนสำคัญคือ การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการมีส่วนร่วมหรือการไม่ทำตามกิจกรรมที่น่าเสนอ และต้องแสดงให้เห็นชัดเจนเพื่อให้ประชาชนเห็นช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมได้ ถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม

สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ World Health Organization (อ้างใน ไชยชนะ สุธธีรชัย, 2536: 19 -20) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการ คือ

- 1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ ในการเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป
- 2) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนและทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรง ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน และกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

ส่วน เพอร์สัน Person (อ้างใน สุวรรณ มานะโรจนานนท์, 2542: 15) ได้อธิบายว่าการกระทำของมนุษย์ (Action of Anyone) จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก ซึ่งวัฒนธรรมนี้จะ

ตัวกำหนดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล ในขณะที่ คอฟแมน Kaufman (อ้างใน จอห์น วุฒิกรรณรักษา. 2526: 25) พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ และความยาวนานในการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับ อัลวิน เบอแรนด Alvin Bertrand (อ้างใน วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด. 2538: 26) ที่พบว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ลักษณะของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาในท้องถิ่น ค่านิยม และทัศนคติ ในประเด็นเดียวกัน John M. Cohen และ Norman T. Uphoff (Cohen and Uphoff. 1980:219 อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่. 2545: 14) ได้กล่าวถึงภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ปัจจัยกายภาพและชีวภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางวัฒนธรรม และปัจจัยด้านประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ ริคเคอร์ William W. Reeder (อ้างใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย 2536: 25-26) ยังกล่าวว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอก คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้นมาสู่ตัวบุคคลในรูปแบบของความเชื่อ (Beliefs) และความไม่เชื่อ (Disbeliefs) ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน คือ

- 1) ปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการกระทำ ได้แก่ เป้าหมาย (Goals) ความเชื่อ (Belief orientation) ค่านิยม (Value Standards) นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habits and Custom)
- 2) ปัจจัยผลักดันให้เกิดการกระทำ ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) ข้อผูกพัน (Commitments) และการบังคับ (Force)
- 3) ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) การสนับสนุน (Support) เป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป

ซิงค์ Singh (อ้างใน เดชา เลิศวิสัย. 2540: 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วมกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัว มาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดิน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทัศนคติ ข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อ และ

การแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

โรเจอร์ Roger (อ้างใน อารณีย์ ช่างเกวียน. 2540: 33-34) กล่าวว่าปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลเป็นตัวตัดสินใจเข้าร่วมกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ในชุมชนหรือยอมรับสิ่งใหม่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสาร และลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ

1) ปัจจัยช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารใน
2 ลักษณะ คือ

1.1) ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass media Channel) เป็นวิธีการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และหนังสือประเภทอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งมีความสำคัญในการเพิ่มความรู้ กระจายข่าวสาร สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

1.2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ

2) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว (Person Characteristic) ประกอบด้วยอายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ ขนาดที่ดิน และความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษา

จากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นเป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการให้บริการประชาชนใน 2 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนการให้บริการประชาชน การจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่หรือประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน การวางแผนการประชาสัมพันธ์ในแผนปฏิบัติงาน

2) ด้านการอำนวยความสะดวก หมายถึง การอำนวยความสะดวกในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ให้บริการ เช่น ที่จอดรถ น้ำดื่ม ที่นั่งรอรับบริการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ โดยมีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

การปกครองท้องถิ่น คือ เครื่องจักรที่รัฐบาลจัดให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ มีทรัพยากร มีกฎหมายเพียงพอที่จะสร้างบ้านสร้างเมืองของตนเองด้วยตนเองได้มากขึ้น (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543) นักวิชาการอีกท่านหนึ่ง (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547) ได้ให้นิยามการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า เป็นการให้คนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจการปกครองให้องค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่องค์กรส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย จัดได้คือ กรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Segal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 การจัดระเบียบบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบล

ภายหลังจากที่มีการใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลมา ได้ 3 ปี ประเทศไทยก็เกิดวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดการกู้ยืมจำนวน หลายล้านบาท จากธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารพัฒนาเอเชีย มียาชาวา เป็นต้น ผลจากการกู้ยืมเงินดังกล่าวทำให้ต้องมีการประหยัดงบประมาณแผ่นดินและมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีการยุบรวมกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกันภายในเขตเดียวกัน (สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2544, หน้า 25) สำหรับโครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น พระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดโครงสร้างการบริหารขององค์การ บริหารส่วนตำบลไว้ดังภาพที่ 2.6 (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล, 2543, หน้า 79 - 81) ซึ่งการกำหนดโครงสร้างของอบต. นั้นมีลักษณะคล้ายกับการบริหารราชการ แผ่นดิน ซึ่งให้ฝ่ายสภา อบต. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนาจนิติบัญญัติ และคณะกรรมการบริหาร อบต. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้ อบต. เป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความ เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ (อรพินท์ สพโชคชัย และคณะ, 2540, หน้า 13)

3.2 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประสิทธิ์ สินธุอยู่ (2550: 43) องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีโครงสร้างเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดย โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วน ตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย

1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ฝ่ายนิติบัญญัติ)

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้ หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่มีองค์การบริหาร ส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 3 คน (ชวงค์ ฉายะบุตร, 2539)

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประธานสภาและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรอง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่ประธาน

และรองประธานสภาดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 49)

นอกจากองค์ประกอบด้านการเมืองการบริหารแล้ว โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลยังประกอบด้วย พนักงานส่วนตำบล ข้าราชการ ลูกจ้างประจำถ่ายโอน และพนักงานจ้าง ซึ่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติตามนโยบายของฝ่ายคณะผู้บริหาร ซึ่งโดยส่วนมากแบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนการคลัง
3. ส่วนโยธา
4. ส่วนสาธารณสุข
5. ส่วนการศึกษา

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดำเนินการประชุม และดำเนินการอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ขณะที่รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงาน ตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้ทำ ในกรณีที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ให้รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานแทน ในการดำเนินการประชุมให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม หากว่าไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เรียกประชุม ให้นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมพร้อมทั้งเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม เมื่อตำแหน่งประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลว่างลงเพราะเหตุอื่นใด

นอกจากคราวละ ให้มีการเลือกประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน 15 วันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง และให้ผู้ซึ่งได้รับเลือกแทนนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน (มาตรา 51) เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเลือกตั้งจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำรงตำแหน่งเป็นนายกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้โดยที่เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ การจัดการประชุม และงานที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายสมัยประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอต้องกำหนดให้

สมาชิกสภา อบต. ดำเนินการประชุมสภา อบต. ครั้งแรกภายใน 15 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และให้ที่ประชุมเลือกประธานสภา 1 คน และรองประธานสภา 1 คน ซึ่งประธานสภาและรองประธานสภานี้จะดำรงตำแหน่งจนครบวาระในกรณีที่สภา อบต. ไม่สามารถจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ภายใน 15 วันดังกล่าว หรือมีการประชุมแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาได้ นายอำเภออาจเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่งยุบสภา อบต. ในปีหนึ่งให้สภา อบต. มีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย หรือมากกว่า 2 สมัย แต่ไม่เกิน 4 สมัย สมัยหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 15 วัน แต่อาจขยายได้อีกโดยขออนุญาตนายอำเภอ วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีให้สภา อบต. เป็นผู้กำหนด

นอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็น ประธานสภา นายก อบต. หรือสมาชิกสภา อบต. จำนวน ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาที่มีอยู่ อาจนำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอขอเปิดประชุมวิสามัญได้

2) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้ โดยสามารถแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลได้ 2 คน และเป็นเลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แม้ดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลา 4 ปีก็ให้นับเป็น 1 วาระ

บทบัญญัตินี้ไม่ให้ใช้บังคับกับกรณีที่นายกองค้การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค้การบริหารส่วนตำบลได้รับเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และไม่ให้นำใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวรับเงินตอบแทนค่าเบี้ยประชุมหรือเงินอื่นใด เนื่องจากการดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาท้องถิ่นอื่น หรือกรรมการที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็น โดยตำแหน่ง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น ตลอดจนรายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้นนอกจากกฎหมายทั้งสองฉบับแล้วยังมีกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง เช่น

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ.2542
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมือง พ.ศ.2542

ทำให้เห็นได้ว่า มีการกำหนดด้วยกฎหมายและกลไกทางกฎหมายเพื่อให้การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างโปร่งใสและสามารถถูกตรวจสอบจากประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้จึงมีบทบาท อำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยมีเพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยังขยายบทบาท หน้าที่ออกไปรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาคมท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30(4)2 และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 5.23 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ของรัฐทั้งหมดภายในปี 2544 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของรายได้ของรัฐทั้งหมดภายในปี 2549 จึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรรายได้ ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง และรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด การวางแผนถือเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวโดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในช่วงเวลาที่กำหนด มีการควบคุมติดตาม วัดและประเมินผล โดยการบริหารจัดการตามแผน แผนงาน โครงการนั้น จะต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและ ประชาคม

4.1 ความหมายของแผนพัฒนา

การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (where we are to where we want to go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลยพินิจ

การวางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตและตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวางแผนคือความพยายามที่เป็นระบบ (systematic attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์กรบรรลุผลที่ปรารถนา

อุทัย บุญประเสริฐ (2538: 19) ได้ให้ความหมายว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีทำงานในอนาคตเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็นช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประชุม รอดประเสริฐ (2535: 89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็น กระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต การวางแผนประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ หลายขั้นตอน ซึ่งบางขั้นตอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการกระทำก่อน และด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย (Goals) ที่ได้กำหนดไว้ การวางแผนมีคุณค่าอย่างมากต่อวัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์การหรือของหน่วยงาน และมีความสำคัญยิ่งต่อความมุ่งหมายส่วนตัวของแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติตามภารกิจทั้งหลาย

สรุป การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการที่องค์การหรือหน่วยงาน ดำเนินการเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

4.2 ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

1) เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตาวางไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นองค์การจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น

2) ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์การ ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (system approach) เข้ามาใช้ในองค์การยุคปัจจุบัน

3) ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์การ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4) เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์การที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์การให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5) ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่างๆ (a rational approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

กล่าวโดยสรุปว่า ไม่มีองค์การใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของการบริหารที่ดี

4.3 ประโยชน์ของการวางแผน (Advantages of Planning)

การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) บรรลุจุดมุ่งหมาย (Attention of Objectives) การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2) ประหยัด (Economical Operation) การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญา เพื่อคิดวิธีการให้องค์การบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานในฝ่ายต่างๆ มีการประสานงานกันดี กิจกรรมที่ดำเนินมีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า นับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์การ

3) ลดความไม่แน่นอน (Reduction of Uncertainty) การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต การวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตและได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4) เป็นเกณฑ์ในการควบคุม (Basis of control) การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่สามารถมีการควบคุม กล่าวได้ว่าแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5) ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ (Encourages innovation and Creativity) การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมปัญญาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์การ และยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร

6) พัฒนาแรงจูงใจ (Improves Motivation) ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานด้วยเพราะเขารู้อย่างชัดเจนว่าองค์การคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนี้การวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7) พัฒนาการแข่งขัน (Improves Competitive Strength) การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์การที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8) ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี (Better Coordination) การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดหมายขององค์การ ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์การเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์การ

4.4 ข้อจำกัดในการวางแผน

อย่างไรก็ตามการวางแผนบางครั้งอาจประสบความล้มเหลว หรือขาดประสิทธิภาพขึ้น ได้ดังนั้นข้อความต่อไปนี้จะช่วยให้นำไปพิจารณาประกอบในการวางแผน เพื่อให้การวางแผน ไม่ประสบความล้มเหลว

1) การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้นกลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง

2) การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นจะได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตาม แผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง

3) การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจจะทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็ก็เป็นความจริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจจะกลายเป็นแผนที่ใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่า การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์ สารสนเทศและการประเมินทางเลือกต่าง ๆ

ดังนั้นถ้าการจัดการไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผน ไม่ยอมใช้เวลาให้พอเพียง คิดแต่เพียงว่าเสียเวลานั้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมาดีนั้น ย่อมเป็นไปได้

4) การดำเนินการภายในองค์การที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่างๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาสู่องค์การ ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้าง ซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์การ

5) การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผน บางครั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6) ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ เช่นการเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาล หรือภัยธรรมชาติต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายุ่งยากได้

4.5 หลักการพื้นฐานในการวางแผน

การวางแผนประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 4 ประการด้วยกันคือ

1. การวางแผนจะต้องสนับสนุนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ (Contribution to Purpose and Objectives) ในการวางแผน ผู้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญว่าเป้าหมายของแผนทุกแผนที่กำหนดขึ้นนั้นจะต้องเกื้อหนุนและอำนวยความสะดวกให้เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การสัมฤทธิ์ผลหลักการนี้เกิดขึ้นจากธรรมชาติขององค์การธุรกิจต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ของกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันในองค์กรบรรลุตามเป้าหมายหรือประสบความสำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกอย่างจริงจัง

2. การวางแผนเป็นงานอันดับแรกของกระบวนการจัดการ (Primacy of Planning) ซึ่งกระบวนการจัดการประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) การวางแผนเป็นงานเริ่มต้นก่อนขั้นตอนอื่น ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง

3. การวางแผนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกคน (Pervasiveness of Planning)

การวางแผนเป็นงานของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแล้วแต่ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารในระดับที่ต่างกันต่างก็มีความรับผิดชอบควบคุมให้งานที่ตนกระทำอยู่ให้ประสบความสำเร็จ ฉะนั้นการวางแผนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

4. ประสิทธิภาพของแผนงาน (Efficiency of Plans) ในการวางแผนนั้นผู้วางแผนจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของการวางแผน ซึ่งสามารถพิจารณาจากการ บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยการลงทุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น การใช้เวลา เงิน เครื่องมือ แรงงาน และการบริหารที่ดีสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิกในองค์การหลักการพื้นฐาน 4 ประการนี้นับว่ามีส่วนสำคัญในการปูพื้นฐานของความคิดในด้านการวางแผนให้องค์การประสบเจริญก้าวหน้า

4.6 ลำดับขั้นในกระบวนการวางแผน (Steps in Planning Process)

การดำเนินงานใดๆ ก็ตามควรจะมีลำดับขั้น และขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ การวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการลำดับขั้นในการวางแผน ประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Setting Objectives) เป็นงานอันดับแรกที่นักวางแผนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อให้รู้ทิศทางที่จะก้าวเดินต่อไปข้างหน้า เพราะการวางแผนเป็นเรื่องของอนาคตดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นพื้นฐานที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ในองค์การ สิ่งสำคัญที่จะต้องตระหนักในการวางแผนคือแผนที่จะต้องมีจุดหมาย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในองค์การเกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานและมีการประสานงานกัน

2. พัฒนาข้อตกลงที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตในการวางแผน (Developing the Planning Permisses) ผู้วางแผนจะต้องกำหนดข้อตกลงต่างๆ ที่จะขอบเขตในการวางแผน เพื่อสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตได้ถูกต้องใกล้เคียง การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นจะนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผน ขอบเขตและข้อตกลงต่างๆ ที่เป็นผลมาจากข้อมูลและปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความรู้สึกของประชาชน นอกจากปัจจัยภายนอกแล้ว การวางแผนจะต้องตระหนักถึงข้อมูลและปัจจัยภายในองค์การด้วย จึงจะทำให้ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาจากข้อมูลรอบด้านอันเป็นผลทำให้ข้อมูลนำมาใช้เป็นกรอบในการ วางแผนมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

3. พิจารณาข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการวางแผน (Reviewing all possible Limitations on Planning) ข้อจำกัดต่างๆ มักเกิดขึ้นเสมอในการทำงานใดๆ ฉะนั้นถ้าผู้วางแผนได้มีการพิจารณาและคำนึงสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะสามารถขจัดข้อจำกัดต่างๆ ให้เหลือน้อยลง สิ่งที่จะนำมา

พิจารณา คาดการณ์ในการวางแผนได้แก่ ขอบเขต อำนาจหน้า วัตถุประสงค์ สภาพทางการเงิน ตลอดจนบุคลากรต่างๆ ในองค์กร เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีน้ำหนักสำคัญในการกำหนดแผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

4. พัฒนาทางเลือก (Developing Alternatives) ในการวางแผนผู้วางแผนควรได้แสวงหาทางเลือกต่างๆ ที่จะเป็แนวทางในการดำเนินการตามแผนนั้น เพราะบางครั้งการดำเนินการตามแผนหนึ่งๆ ไม่ใช่มีแนวทางปฏิบัติแนวเดียวที่จะบรรลุความสำเร็จของแผนนั้น แต่อาจมีแนวปฏิบัติหลายๆ แนวที่สามารถไปถึงวัตถุประสงค์ของแผนนั้นได้เช่นกัน ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องคิดถึงแนวทางต่างๆ หลากๆ แนวมากำหนดกิจกรรมในการวางแผน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการพัฒนาความคิดของผู้วางแผนให้มีความหลากหลายตามข้อมูลต่างๆ

5. ประเมินทางเลือก (Evaluating the Alternatives) การประเมินทางเลือกนี้ต้องการหลังจากได้มีการพัฒนาทางเลือกต่างๆ แล้ว ผู้วางแผนจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ของทางเลือกแต่ละแนวประกอบว่าจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนที่ทางเลือกเหล่านี้จะทำให้องค์กรดำเนินไปได้แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้สูงสุด (the most feasible alternatives) สิ่งที่เป็นข้อคิดสำหรับผู้วางแผนในการประเมินทางเลือกนั้นก็คือไม่มีวิธีใดที่ให้ผลสูงสุดเพียงวิธีเดียว ฉะนั้นผู้วางแผนควรตัดสินใจเลือกทางเลือกสองแนวทางหรือมากกว่า และนำทางเลือกที่เลือกแล้วมาหลอมรวมกันเพื่อเป็นแผนที่เป็นไปได้มากที่สุด (the most feasible plan) ในการปฏิบัติ

6. เปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ (Converting Plans into Actions) ผู้วางแผนต้องทำการเปลี่ยนแปลงแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะออกมาในรูปการกำหนดเป็นนโยบาย (policies) ตารางการทำงาน (schedules) และงบประมาณ (budgets) การเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่กล่าวนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น

4.7 ประเภทของการวางแผนพัฒนา

ประเภทของการวางแผน (Type of Planning)

การวางแผนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะแนวคิดพื้นฐานได้ดังนี้

1. จำแนกตามระดับการจัดการ

1.1 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับสูง (Top management) เป็นการวางแผนในลักษณะการพิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงาน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต

1.2 การวางแผนบริหาร (Administrative planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารระดับกลาง (Middle-level management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและ ทิศทางไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (operative plans)

1.3 การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนของผู้บริหารระดับ ต่ำ (lower level managers) นำแผนบริหาร (administrative plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

2. จำแนกตามลักษณะการปฏิบัติ

2.1 การวางแผนดำเนินงาน (Standing Planning) เป็นการวางแผนที่มีลักษณะ เป็น แผนถาวรบอกถึงแนวความคิด หลักการหรือแนวทางปฏิบัติในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อย ในองค์กรหรือใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นประจำ แผนชนิดนี้จะรวมไปถึงนโยบาย วิธีปฏิบัติงาน กฎ วิธีการ และมาตรฐาน การวางแผนใช้ประจำมีประโยชน์ต่อผู้บริหารเป็นอย่างยิ่งที่สามารถตรวจสอบ การทำงานของพนักงานและสามารถประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมี เอกภาพและ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์อย่างไรก็ตามการวางแผนชนิดนี้อาจมีจุดอ่อนบ้าง คือเมื่อ สภาพการณ์บางอย่างเปลี่ยนแปลงไป แผนประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะ กับสภาพการณ์ในลักษณะแผนใช้ เฉพาะครั้ง

2.2 การวางแผนใช้เฉพาะครั้ง (Ad hoc Single Planning) เป็นการวางแผนเพื่อ ปรับและเสริมการวางแผนดำเนินงานประจำตัวนี้เนื่องจากแผนดำเนินงานประจำไม่อาจตอบสนอง ความ เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แผนใช้เฉพาะครั้งจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติงาน เฉพาะสถานการณ์แผนประเภทนี้ใช้ครั้งเดียวแล้วจะไม่นำมาใช้อีก บางครั้งจึงมีการเรียก แผนชนิดนี้ว่า แผนใช้ครั้งเดียว แผนประเภทนี้ได้แก่ แผนงาน โครงการ งบประมาณ และตารางการ ทำงาน แผนใช้เฉพาะครั้งมีประโยชน์ต่อองค์กรทำให้ลดความเสี่ยงและเป็นการใช้เพื่อความ เหมาะสมกับสภาพ การณ์ที่เกิดขึ้น

3. จำแนกตามระยะเวลา

3.1 การวางแผนระยะยาว (Long-range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนด ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป แต่จากการศึกษาของ The American Management Association พบว่าแผนระยะยาวนี้ควรมีระยะ 5 ปี เหมาะสมที่สุดที่จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้ อย่างมีเหตุผล

3.2 การวางแผนระยะปานกลาง (Medium-range Planning) เป็นการวางแผนที่ มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 ถึง 5 ปี

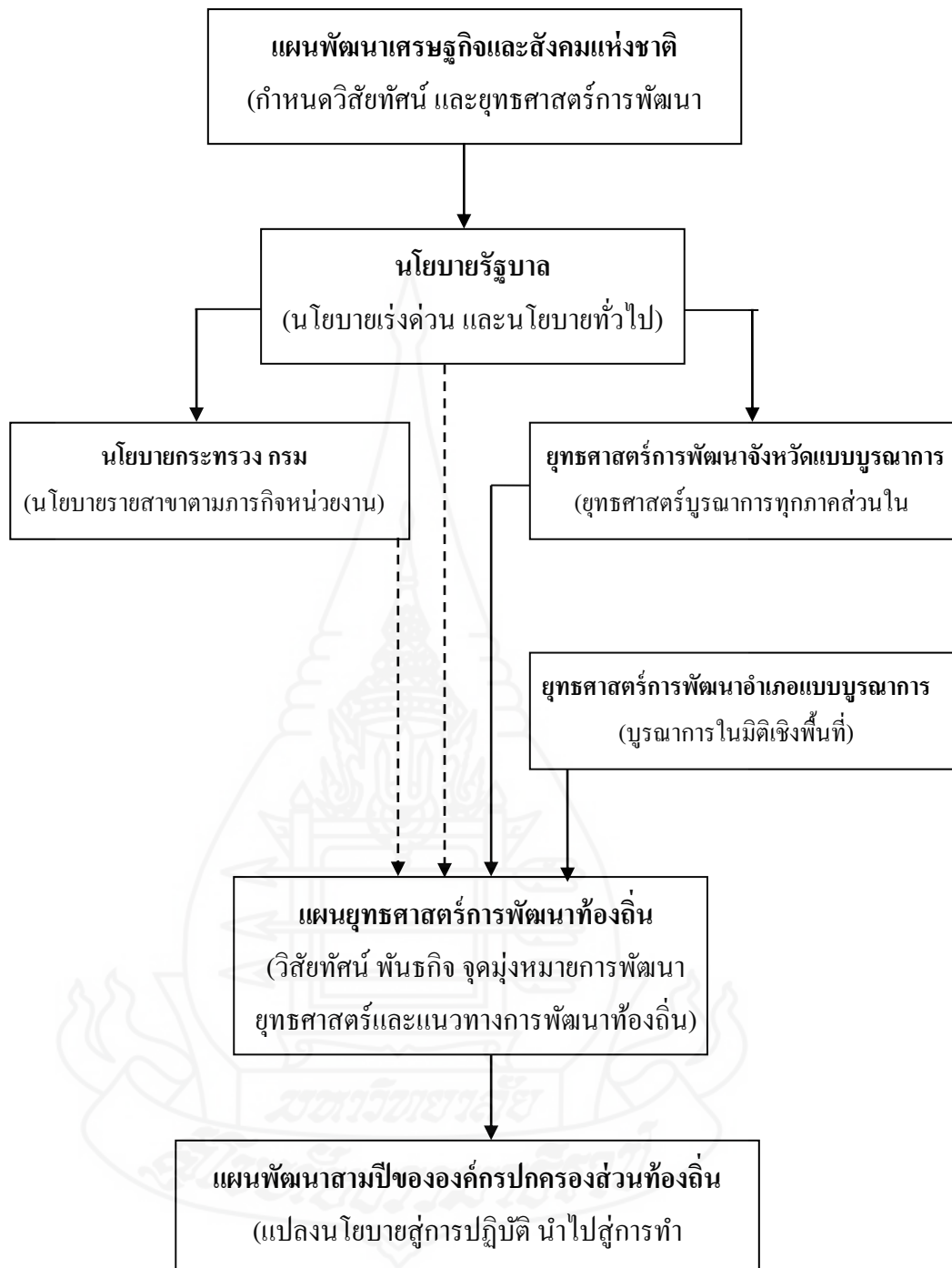
3.3 การวางแผนระยะสั้น (Short-range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ ระหว่าง 1 ถึง 3 ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ใน

แผนระยะยาว ประสบความสำเร็จ แผนระยะสั้นจะต้องมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนระยะยาว องค์การจึงจะ ดำเนินการ ไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างราบรื่น

4. ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ดังได้กล่าวแล้วว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท 1 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาใน อนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและ แผนพัฒนาอำเภอ“แผนพัฒนาสามปี” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการ อันมีลักษณะเป็นการกำหนด รายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวนำครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปีซึ่ง การจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการจัดทำงบประมาณในระบุมุ่งเน้นผลงานสำหรับ“แผนปฏิบัติการ” 2 ที่ กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2546 นั้น มิใช่การจัดทำแผนพัฒนา แต่เป็นเอกสารที่รวบรวมแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณเพื่อให้ทราบ กิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ ที่ดำเนินการ

ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ กับแผนพัฒนาท้องถิ่น

ที่มา: คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547: 13)

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาสามปีที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องตระหนักถึงขั้นตอนและกำหนดเวลาของการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาของทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอด้วย (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547: 13)

5. ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547: 65) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายความว่าถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอและแผนชุมชน

2) แผนพัฒนาสามปี หมายความว่าถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปีจะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

6. วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547: 37-73)

1) เพื่อแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และการจัดทำงบประมาณประจำปี

2) เพื่อแสดงแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีที่มีความสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อยุทธศาสตร์พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3) เป็นการจัดเตรียมโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณประจำปี และนำไปปฏิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับงบประมาณ

7. ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขั้นตอนในการแปลงแผนยุทธศาสตร์นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบควพบผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงภารกิจที่จะต้อง ดำเนินการต่อไป และดำเนินการเสนอโครงการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ห้วงปี พ.ศ. .... ถึง ..... ผ่านปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติ โครงการดังกล่าวและกำหนด ปฏิทินการทำงานไว้อย่างชัดเจน

2) หน่วยงานที่รับผิดชอบ แจ้งโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานภายในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1) ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา จะสรุป ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัญหาความต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด/อำเภอ และ นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการ พัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณา โดยในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีในครั้งแรก ให้เวทีการประชุมร่วมดังกล่าว คัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนว ทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อเป็นกรอบในการ พิจารณาจัดทำโครงการกิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีต่อไป แต่สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ครั้งต่อไป (เมื่อครบรอบหนึ่งปี) ให้เวทีประชุมร่วมพิจารณาทบทวนดูว่า จากยุทธศาสตร์ แนว ทางการพัฒนาที่ได้คัดเลือกและโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ ยังมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งใน ขั้นตอนนี้ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในปีต่อไปจะสามารถคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนว ทางการพัฒนา ที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้ รวมทั้งกำหนดโครงการ/ กิจกรรม ที่จะเพิ่มเติมหรือตัดทอนลงได้

3) เมื่อได้แนวทางการพัฒนาแล้ว เวทีการประชุมร่วมพิจารณาว่าจะมีโครงการ/ กิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนา ที่คัดเลือกมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนา

4) โครงการ/กิจกรรม ที่พิจารณากำหนดอาจมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในขั้นตอนนี้

(1) พิจารณาความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์หรือระหว่างแนวทางการพัฒนา เช่น ใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก” ได้กำหนด “แนวทางการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” โดยเวทีประชุมร่วมได้กำหนด “โครงการพัฒนาด้านการตลาด” ซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว” ซึ่งได้กำหนด “แนวทางการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม” โดยได้กำหนด “โครงการปรับปรุงสถานที่ประวัติศาสตร์ปราสาทเก่า” หากพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าโครงการทั้งสองที่มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะยุทธศาสตร์กัน แต่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกันได้ ในเชิงการเสริมสร้างรายได้แก่ประชาชน โดยการนำผลิตภัณฑ์มาขายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งหากกำหนดในแผนพัฒนาสามปีแล้วจะต้องกำหนดห้วงเวลาการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

(2) ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

(3) มีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม เพื่อที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปีได้อย่างเหมาะสม และนอกจากนั้นยังเป็นการจัดลำดับโครงการไว้เพื่อทำแผนพัฒนาสามปีในช่วงถัดไปด้วย เนื่องจากในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาอาจจะต้องใช้เวลาต่อเนื่องนานกว่าสามปี ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการจัดทำโครงการ/กิจกรรมที่ต่อเนื่องไปในระยะยาวด้วย ซึ่งอาจจะยังไม่สามารถระบุไว้ในช่วงสามปีของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้ เช่น โครงการจัดการขยะมูลฝอย อาจมีกิจกรรมหลากหลาย ที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี แนวทางการพัฒนาที่เลือกต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นพิเศษต้องการข้อมูลของห้วงเวลาใด และจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใดเพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนา โครงการ/กิจกรรม ได้อย่างถูกต้อง โดยในการเก็บรวบรวมจะต้องเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลภายในองค์กรและข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT (การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) ได้

2) การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่

(1) การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา

- (2) การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา
- (3) การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา
- (4) การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

1) หลังจากได้แนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีแล้ว ให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา มาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา โดยพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์พัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี โดยนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี บางครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแล้วแต่อาจนำมาปรับให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงสามปี

2) ในขั้นตอนนี้ ที่ประชุมจะร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และโดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการย่อมมีความหลากหลาย

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษารายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 สรุปผลยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ 5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

ส่วนที่ 6 บัญชีโครงการ/กิจกรรม

ส่วนที่ 7 การติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาสามปีไปปฏิบัติ

2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอ ร่างแผนพัฒนาสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาสามปีให้ สมบูรณ์ต่อไป

3) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนา สามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548: 112)

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณา ร่างแผนพัฒนาสามปี เพื่อเสนอ ผู้บริหารท้องถิ่น

2) ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้ แผนพัฒนาสามปี สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปี ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 : 112)

8. องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนา

องค์กรจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

1) ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

(1) ผู้บริหารท้องถิ่น	ประธานกรรมการ
(2) รองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกคน	กรรมการ
(3) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือก จำนวนสามคน	กรรมการ
(4) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่น คัดเลือกจำนวนสามคน	กรรมการ
(5) ผู้แทนภาคราชการ/หรือรัฐวิสาหกิจที่ผู้บริหารท้องถิ่น คัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน	กรรมการ
(6) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก จำนวนไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคน	กรรมการ
(7) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรรมการและเลขานุการ
(8) หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน	ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการตามข้อ 1) (3) (4) (5) และ (6) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้

2) ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (1) ปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ประธานกรรมการ
- (2) หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรรมการ
- (3) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือก
จำนวนสามคน กรรมการ

(4) หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผน กรรมการและเลขานุการ
กรรมการตามข้อ (2) (3) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 : 107-108)

9. การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา

1) ให้ผู้บริหารท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

- (1) สมาชิกสภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน
- (2) ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- (3) ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน
- (4) หัวหน้าส่วนการบริหารที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน
- (5) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน

โดยให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการและกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการกรรมการตามข้อ 3) ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปีและอาจจะได้รับการคัดเลือกอีกได้

กล่าวโดยสรุป แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ แผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันกำหนดทิศทาง การพัฒนาและแก้ไขของตนเอง ตามความต้องการและความจำเป็นภายในชุมชนนั้น และเป็นฐานข้อมูลในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามความหมายของแผนชุมชนนั้นเป็นการถือเอาชาวบ้านเป็นตัวตั้งในการพัฒนา เป็นการเปลี่ยนทัศนคติในการพัฒนาที่เคยมีมา ที่เรามักคิดว่าชาวบ้านเป็นผู้ถูกพัฒนา (Object of development) และกลุ่มนักพัฒนาจากภายนอกจะเป็นผู้ไปพัฒนา เรียกว่าเป็นการทำงานแบบบนลงล่าง กาญจนนา แก้วเทพและปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การสนับสนุน

การรวมพลังในการดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่มองค์กร และเครือข่าย การพัฒนาผู้นำ แม้กระทั่งการติดตามและประเมินผล จัดว่าเป็นกระบวนการเสริมพลังแก่ชุมชนได้ทั้งสิ้น การส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ โดยชุมชนเอง ทำให้ชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และกันมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองมากขึ้น

10. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำแผนพัฒนา

อำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- หน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้ง

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

- หน้าที่ที่อาจจัดทำ

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

10. ให้มีตลาด ทำเทียบเรือ และท่าข้าม

11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

12. การท่องเที่ยว

13. การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ

4. การสาธารณสุข โภชนา และการก่อสร้างอื่น ๆ

5. การสาธารณสุข

6. การส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพ

7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว

9. การจัดการศึกษา

10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

14. การส่งเสริมกีฬา

15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

16. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และ
รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจกรรมอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด

5. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

5.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอขามสะแกแสง

ความเป็นมา อำเภอขามสะแกแสง เดิมเป็นตำบลหนึ่งในเขตการปกครองของ
อำเภอโนนสูง กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งเป็น “กิ่งอำเภอ” เมื่อ พ.ศ. 2511 และได้
ประกาศยกฐานะเป็น “อำเภอขามสะแกแสง” เมื่อ พ.ศ. 2516 นับเป็นอำเภอที่ 19 ของจังหวัด
นครราชสีมา คำขวัญของอำเภอขามสะแกแสง “ขามสะแกแสง แหล่งพริกพันธุ์ดี เส้นหมี่ร้อยล้ำ
คนขามฯ สามัคคี”

ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้งอำเภอ อำเภอขามสะแกแสง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 50 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 292.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 182,812.5 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ สภาพทั่วไปเป็นที่ราบ ไม่มีพื้นที่ป่าไม้ ไม่มีแหล่งน้ำสาย ใหญ่ไหลผ่าน ความสูงเฉลี่ยจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 180-190 เมตร

การปกครองและประชากร

การปกครอง แบ่งออกเป็น 7 ตำบล 72 หมู่บ้าน จำนวนเทศบาล 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลขามสะแกแสง และเทศบาลหนองหัวฟาน องค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง ได้แก่ อบต. ขามสะแกแสง อบต.หนองหัวฟาน อบต.ชีวิ๊ก อบต.โนนเมือง อบต.เมืองเกษตร อบต.พะงาด อบต.เทืองนาท

ประชากร รวม 48,109 คน จำนวน 10,485 ครัวเรือน

สภาพเศรษฐกิจ

ด้านการเกษตร ประชากรร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพหลัก ได้แก่ การทำนาในช่วงหลายปีที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากประสบกับภาวะฝนแล้งติดต่อกัน หลายปี อาชีพรองได้แก่ ทำไร่ ทำสวน เช่น พริก ปอ ข้าวโพด มันสำปะหลัง อาชีพอื่น ๆ เช่น ค้าขาย รับราชการ รับจ้าง ฯลฯ หนึ่งในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว หรือในช่วงที่ทำนาไม่ได้ เนื่องจาก ประสบภาวะความแห้งแล้ง จะมีการอพยพไปทำงานในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก ด้านรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

ประชากรของอำเภอขามสะแกแสงมีรายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณ 46,142 บาท (ข้อมูล จปฐ. ปี 2550) และมีครัวเรือนยากจนที่ตกเกณฑ์ คือ มีรายได้ต่ำกว่า 23,000 บาท/คน/ปี จำนวน 16 ครัวเรือน

ประเพณีวัฒนธรรม

ประเพณีที่สำคัญเหมือนกับชาวไทยอีสานทั่วไป คือ มีการทำบุญตักบาตรตาม ช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ งานประเพณีสงกรานต์ เทศกาลเข้าพรรษา ลอยกระทง และ งานวันพริก ซึ่งชาวอำเภอขามสะแกแสงได้จัดขึ้นในปลายเดือนพฤศจิกายนของทุกปี

ภาษาพูดที่ใช้กันมาก คือ ภาษาโคราช และมีบางหมู่บ้านที่พูดภาษาอีสาน การบริการด้านสาธารณสุขปก

การไฟฟ้า มีเขตจำหน่ายไฟฟ้า รวม 7 ตำบล 72 หมู่บ้าน มีไฟฟ้าครบทุกหมู่บ้าน แต่จะมีบางคุ่มที่อยู่ไกลตัวหมู่ ทางกรไฟฟ้ายังขยายเขตไปไม่ทั่วถึง

ประปาของเทศบาลตำบลขามสะแกแสง	1 แห่ง
ประปาหมู่บ้าน	8 แห่ง
ที่ทำการไปรษณีย์-โทรเลข	1 แห่ง

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอ และจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบล และหมู่บ้าน

ปัญหาและความต้องการของอำเภอขามสะแกแสง

ปัญหา

1. แหล่งน้ำอำเภอขามสะแกแสง ไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ที่มีอยู่ขนาดกลางและขนาดเล็ก แต่มีสภาพดินแข็งกักเก็บน้ำไม่ได้ตลอดปี ทำให้เกิดภาวะภัยแล้งทุกปี ซึ่งในพื้นที่อำเภอขามสะแกแสงส่วนใหญ่จะใช้น้ำใต้ดินแก้ไขปัญหาก็แล้งในระยะเบื้องต้น ซึ่งไม่ได้มีความสมบูรณ์ทั่วทุกพื้นที่ เนื่องจากพื้นดินเป็นดินเค็ม ในปัจจุบันน้ำใต้ดินที่มีปริมาณและคุณสมบัติที่ใช้การได้ดี เช่น ในพื้นที่ตำบลเมืองเกษตร ตำบลชีวิค ซึ่งในอนาคตต่อไปข้างหน้าถ้าไม่มีการจัดระบบการจัดการน้ำใต้ดินก็จะทำให้ปริมาณน้ำใต้ดินหมดไปในที่สุด

2. ปัญหาสภาพดินเค็ม พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอขามสะแกแสงจะมีสภาพเป็นดินเค็มและเหนียวร้อน มีความชุ่มชื้นน้อย น้ำใต้ดินมีลักษณะกระด้างและมีความเค็มเจือปนอยู่มาก ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผล

3. ระบบการชลประทานยังไม่ทั่วถึง

ความต้องการของประชาชน

การแก้ไขปัญหาก็แล้งโดยให้มีแหล่งน้ำที่เพียงพอสำหรับราษฎร สามารถกักเก็บน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตรตลอดปี ซึ่งจะทำให้สภาพความเป็นอยู่ทั้งด้านสังคม และเศรษฐกิจของชาวอำเภอขามสะแกแสงดีขึ้น

5.2 องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอขามสะแกแสง

5.2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง

ข้อมูลทั่วไป ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลขามสะแกแสง เมื่อก่อน “บ้านขาม” เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลขามสะแกแสง กิ่งอำเภอขามสะแกแสง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และต่อมากระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า ท้องถิ่นบางส่วนของตำบลขามสะแกแสง อันเป็นบริเวณที่ตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอขามสะแกแสง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

มีสภาพอันสมควรยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาลได้ ควรให้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเพื่อประโยชน์ในการทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 จึงให้ยกฐานะท้องถิ่นบางส่วนของตำบลขามสะแกแสง กิ่งอำเภอขามสะแกแสง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลมีชื่อว่า “สุขาภิบาลขามสะแกแสง กิ่งอำเภอขามสะแกแสง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” ประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 55 ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2515

สุขาภิบาลขามสะแกแสง ได้จัดตั้งเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2515 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 89 ตอนที่ 54 ลงวันที่ 4 เมษายน 2515 ต่อมาได้ยกฐานะเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลขามสะแกแสง เป็น เทศบาลตำบลขามสะแกแสง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 เทศบาลตำบลขามสะแกแสงอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 50 กิโลเมตร มีพื้นที่เขตการปกครองทั้งหมด 3.11 ตารางกิโลเมตร ประมาณ 1,946 ไร่ อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอขามสะแกแสง ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านขาม (บางส่วน)
2. บ้านสันติสุข (บางส่วน)
3. บ้านสะแกรายฐร์ (บางส่วน)
4. บ้านหนองมะค่า (บางส่วน)

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลพะวงด อำเภอขามสะแกแสง

ที่ทำกรสำนักงานเทศบาลตำบลขามสะแกแสง ตั้งอยู่ที่ถนนแจ้งพัฒนา หมู่ที่ 2 อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอขามสะแกแสง มาทางทิศตะวันตก (ถนนแจ้งพัฒนา) ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 300 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 50 กิโลเมตร

เนื้อที่ เทศบาลตำบลขามสะแกแสง มีพื้นที่เขตการปกครองทั้งหมด 3.11 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน คือ

1. บ้านขาม (บางส่วน)
2. บ้านสันติสุข (บางส่วน)
3. บ้านสะแกราษฎร์ (บางส่วน)
4. บ้านหนองมะค่า (บางส่วน)

5.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟาน

สภาพทั่วไปองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟาน

ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟาน อยู่ห่างจากตัวอำเภอขามสะแกแสงไปทางทิศตะวันออกประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลโนนเต็ง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเมืองนาท อำเภอขามสะแกแสง

จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโนนเต็ง อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเมืองเกษตร อำเภอขามสะแกแสง

เนื้อที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟานมีเนื้อที่โดยประมาณ 41.47 ตารางกิโลเมตร หรือ มีพื้นที่ประมาณ 25,918.75 ไร่

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวฟาน มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน โดยแยกเป็นหมู่บ้านในเขต อบต.เต็มทั้งหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน และหมู่บ้านในเขต อบต.เต็มบางส่วนทั้งหมู่บ้าน จำนวน 3 หมู่บ้าน ดังนี้

จำนวนในหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มทั้งหมู่บ้านมี 6 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านหนองปรือ

หมู่ที่ 2 บ้านโนนมะเกลือ

หมู่ที่ 3 บ้านโคกคูขาด

หมู่ที่ 7 บ้านโจด

หมู่ที่ 8 บ้านโนนบ้านนา

หมู่ 9 บ้านโนนสามัคคี

จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มบางส่วน มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 3 บ้านดอนตะขิง

หมู่ที่ 4 บ้านหินตั้ง

หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวฟาน

ข้อมูลด้านประชากรและเคหะ

ประชากร

จำนวนประชากรและความหนาแน่นของประชากร จากข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎรของอำเภอขามสะแกแสง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2552 พบว่า ณ เดือน มีนาคม 2552 ประชากรของตำบลหัวฟานมีจำนวนทั้งสิ้น 3,604 คน จำแนกเป็นชาย 1,746 คน หญิง 1,858 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 81 คน ต่อตารางกิโลเมตร และมีจำนวน ครัวเรือนทั้งสิ้น 763 ครัวเรือนซึ่งจะดูได้จากตารางเปรียบเทียบ

5.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลชีวิค

ประวัติและความเป็นมาตำบลชีวิคได้ก่อตั้งหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งแยกมาจากตำบลโนนเมืองและก่อตั้งสภาตำบลในปี พ.ศ. 2509 ต่อมาได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นต้นมา

ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลชีวิค อยู่ห่างจากอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร เนื้อที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีทั้งหมดประมาณ 51 ตารางกิโลเมตร หรือ 31,857 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.44 ของพื้นที่อำเภอขามสะแกแสง พื้นที่ทั้งหมด 31,857 ไร่

พื้นที่รวม	30,000 ไร่	ร้อยละ	94.17	ของพื้นที่ทั้งหมด
- ภูเขา	ไร่	ร้อยละ		ของพื้นที่ทั้งหมด
- พื้นน้ำ	1,857 ไร่	ร้อยละ	5.83	ของพื้นที่ทั้งหมด
- อื่น ๆ	ไร่	ร้อยละ		ของพื้นที่ทั้งหมด

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองหอย กิ่งอำเภอพระทองคำ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลพะวงด อำเภอขามสะแกแสง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองหอย กิ่งอำเภอพระทองคำ

เขตปกครอง จำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน กำนัน 1 คน สารวัตรกำนัน 2 คน แพทย์ประจำตำบล 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 12 คน ดังนี้

- หมู่ 1 บ้านชีวิก
- หมู่ 2 บ้านหนองกระทุ่ม
- หมู่ 3 บ้านสระอโนดาต
- หมู่ 4 บ้านโนนผักชี
- หมู่ 5 บ้านหนองแหน
- หมู่ 6 บ้านหนองโพธิ์
- หมู่ 7 บ้านบุกล้วย
- หมู่ 8 บ้านหัวบึง
- หมู่ 9 บ้านหนองขาคิม
- หมู่ 10 บ้านดอนสามัคคี
- หมู่ 11 บ้านบุอ้อย
- หมู่ 12 บ้านห้วยสมบูรณ์

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชีวิก

เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลชีวิก

มียุทธศาสตร์หลักที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จรวม 6 ยุทธศาสตร์ และมีแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชีวิก จำนวน 19 แนวทาง ซึ่งเป็นการสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในการบรรลุเป้าประสงค์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าหมาย

เพื่อก่อสร้างและซ่อมบำรุง โครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความสะดวกและมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านความสงบเรียบร้อย และความสงบสุขของประชาชน และด้านเศรษฐกิจ

แนวทางการพัฒนา

ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณะให้มีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น โดยเน้นการมีมาตรฐานและเกิดความยุติธรรม ดังนี้

1. ก่อสร้างและปรับปรุงบำรุงถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำให้
เป็นไปด้วยความสะดวก

2. ก่อสร้างขยายเขตไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะ
3. ก่อสร้างและขยายเขตการบริการประปา
4. บริการสาธารณะที่ประชาชนพึงได้รับอย่างถ้วนหน้า

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต

เป้าหมาย

เพื่อเสริมสร้างทักษะของคนภายในชุมชนทั้งทางด้านจิตใจ ด้านการศึกษา
ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสวัสดิการและสังคม ด้านกีฬา ให้มีคุณภาพและพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นไป
ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

แนวทางการพัฒนา

1. การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
2. การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา
3. การพัฒนาส่งเสริมด้านสุขภาพและอนามัย
4. การพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการชุมชน
5. การพัฒนาและส่งเสริมด้านกีฬาและการนันทนาการ

เพื่อสนับสนุนประชาชนทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและ
ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและให้บรรจุแนวทางการดำเนินงานของจังหวัดนครราชสีมาตาม
ยุทธศาสตร์การบริหารราชการให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

3. ยุทธศาสตร์ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และ นโยบายของรัฐ

เป้าหมาย

เพื่อปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนในการ
จัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและปฏิบัติงานตามแนวทางนโยบายของรัฐบาล

แนวทางการพัฒนา

ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนงานในการจัดการระบบบริการ
สาธารณะตามแนวทางและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกระจายอำนาจกำหนดและดำเนินงานหรือ
กิจกรรมที่ได้มอบจากรัฐบาล

1. การถ่ายโอนงานภารกิจด้านต่างๆ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนแนวนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์การ

พัฒนาจังหวัด

ตัวชี้วัด

1. จำนวนภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนงานบริการกิจการสาธารณะ
2. นโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดได้รับการ

การตอบสนอง

5.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมือง

1) ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองเดิมทีนั้น “ตำบลโนนเมือง” เป็นส่วนหนึ่งของตำบลขามสะแกแสง แยกการปกครองออกมาเป็นตำบลโนนเมืองซึ่งประกอบไปด้วยจำนวนหลายหมู่บ้าน ในจำนวนนั้นมีหมู่บ้านของตำบลชีวิ๊ก และตำบลเมืองเกษตรรวมอยู่ด้วย แต่เนื่องจากตำบลโนนเมืองมีพื้นที่กว้างขวาง ประชากรมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทำให้การปกครองและการบริหารจัดการไม่ทั่วถึง ทางกรจึงแบ่งเขตการปกครองออกเป็นตำบลชีวิ๊ก เมื่อปี พ.ศ 2510 และตำบลเมืองเกษตร เมื่อปี พ.ศ 2536

ตำบลโนนเมือง ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ต่อมาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองได้รับการจัดตั้งและยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโนนเมือง เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2552

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 90 ของครัวเรือนทั้งหมด คือการทำนา ทำไร่ โดยพืชไร่ส่วนมากคือ มันสำปะหลัง อ้อย พริก ถั่วลิสง ส่วนการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย เป็ด ไก่ สุกร ประชาชนในตำบลมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม มีคุณธรรม โอบอ้อมอารี มีน้ำใจ มีความสามัคคีและช่วยเหลืองานส่วนรวมเป็นอย่างดี แม้สภาพพื้นที่ของตำบลโนนเมืองโดยทั่วไปพื้นดินส่วนใหญ่จะมีปัญหาคือ เป็นดินที่มีกรวด ทราย และเป็นดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ หน้าดินถูกชะล้าง ไม่มีลุ่มน้ำหรือแม่น้ำสายหลักในการทำเกษตร แต่ประชาชนก็ไม่เคย “แล้งน้ำใจ” ยังคงเป็นสังคมชนบทไทยที่น่าอยู่ตำบลหนึ่ง

2) ที่ตั้งของตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมือง มีที่ตั้งที่ทำการ อยู่ในพื้นที่ของบ้านตลุกหิน หมู่ 8 ตำบลโนนเมืองอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอขามสะแกแสง มาทางทิศเหนือ (ตามถนนสายบ้านขาม-อำเภอคง) ระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดนครราชสีมา มาทางอำเภอโนนไทย แยกเข้าอำเภอขามสะแกแสง ระยะทางประมาณ 63 กิโลเมตร

3) อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลหนองบัว ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง
 ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลชีวิ๊ก อำเภอขามสะแกแสง
 จังหวัดนครราชสีมา
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลเมืองเกษตร อำเภอขามสะแกแสง
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลหนองหอย อำเภอพระทองคำ

4) เขตการปกครอง

ตำบลโนนเมืองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านโนนเมือง
- หมู่ที่ 2 บ้านสระกรวด
- หมู่ที่ 3 บ้านหนองกกไม้พอก
- หมู่ที่ 4 บ้านจั่ว
- หมู่ที่ 5 บ้านศรีม่วง
- หมู่ที่ 6 บ้านสระแจง
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองทุเรียน
- หมู่ที่ 8 บ้านตลุกหิน
- หมู่ที่ 9 บ้านเมืองชัยพัฒนา

5) เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 35.45 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 22,156.25 ไร่

5.2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเกษตร

1) สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

ตำบลเมืองเกษตร เดิมทีนั้น “ตำบลเมืองเกษตร” เป็นส่วนหนึ่งของตำบลโนนเมืองและต่อมาในปี พ.ศ. 2536 ได้แยกออกมาจากตำบลโนนเมือง และมีฐานะเป็นสภาตำบลเมืองเกษตร สาเหตุที่ตั้งชื่อว่า “เมืองเกษตร” นั้น เนื่องจากว่าเขตพื้นที่ของตำบลมีหมู่บ้านใหญ่ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านคูเมือง หมู่ที่ 2 และบ้านโนนเกษตร ทั้งสองหมู่บ้านมารวมกัน คือ เมือง และเกษตร และตั้งชื่อตำบลว่า “เมืองเกษตร” และอีกสาเหตุหนึ่ง คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเฉพาะพริกและข้าว ที่สำคัญคือ บริเวณของตำบลเมืองเกษตร มีแหล่งน้ำใต้ดินที่มีรสชาดจืด สามารถที่จะนำมาผลิตน้ำประปาเพื่อการอุปโภค และการเกษตรได้ ซึ่งผิดกับ

แหล่งน้ำบริเวณตำบลอื่นๆ ซึ่งมีรสชาติเค็มไม่สามารถนำขึ้นมาใช้ได้ คำขวัญประจำตำบล คือ “เมืองพริกแกม น้ำใต้ดิน ถิ่นมโหรี ค้าวหมี่อร่อย”

ตำบลเมืองเกษตร เป็นตำบลที่ 7 ของอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อ พ.ศ. 2543 ที่น้องประชาชนมีความสมัครสามัคคี มีน้ำใจดี ช่วยเหลืองานส่วนรวมเป็นอย่างดี แม้สภาพพื้นที่ของตำบลเมืองเกษตร จะมีความแห้งแล้ง ไม่มีแหล่งลุ่มน้ำหรือแม่น้ำสายหลัก แต่ประชาชนก็ไม่เคย “แล้งน้ำใจ” ยังคงเป็นสังคมชนบทไทยที่น่าอยู่ตำบลหนึ่ง

2) อาณาเขตและการปกครอง

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านหนองพลวง ต. หนองบัว อ. คง จ. นครราชสีมา

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านโนนหญ้าคา ต. ขามสะแกแสง อ. ขามสะแกแสง จ. นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านโคกคูขาด ต. หนองหัวฟาน อ. ขามสะแกแสง จ. นครราชสีมา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านโนนเมือง ต. โนนเมือง อ. ขามสะแกแสง จ. นครราชสีมา

3) เขตปกครองของ อบต.

เมืองเกษตร มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้านและเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านหนองไผ่
- หมู่ที่ 2 บ้านคูเมือง
- หมู่ที่ 3 บ้านตะโก
- หมู่ที่ 4 บ้านโนนตำหนัก
- หมู่ที่ 5 บ้านโนนเกษตร
- หมู่ที่ 6 บ้านเมืองทอง
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองโปลา

4) ที่ตั้ง อาณาเขต

ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเกษตร มีที่ตั้งทำการอยู่ ณ บริเวณบ้านโนนเกษตร หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองเกษตร อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอขามสะแกแสงมาทางด้านทิศเหนือ (ตามถนนสายบ้านขาม - คง) ระยะทาง

ประมาณ 8 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากจังหวัดนครราชสีมา 60 กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองเกษตรมีเนื้อที่ประมาณ 24,046 ไร่ หรือประมาณ 17.7 ไร่

5) ประชากร

จำนวนประชากรของตำบลเมืองเกษตร จากการสำรวจเดือน เมษายน 2551 พบว่ามีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,813 คน แยกเป็นชาย 1,942 คน เป็นหญิง 1,871 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 215.42 คน ต่อตารางกิโลเมตร และมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 980 ครัวเรือน

5.2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลพะวงด

1) ประวัติความเป็นมา

เดิมตำบลพะวงดเป็นส่วนหนึ่งของตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ.2536 จึงได้แยกมาตั้งเป็นตำบลพะวงด โดยมีนายเฉลิมแก้วตะพาน เป็นกำนันคนแรก และได้ตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 มูลเหตุที่ตั้งชื่อตำบลว่า "พะวงด" มีเหตุผล 2 ประการคือ

- ประการแรก เจ้าอาวาสวัดดอนพะวงดได้รับตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านโดยทั่วไป

- ประการที่สอง เนื่องด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เคยเสด็จมาที่บ้านดอนพะวงดแห่งนี้จึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เมื่อจัดตั้งเป็นตำบล จึงใช้ชื่อพะวงดเป็นชื่อตำบล และได้กำหนดใช้มาจนถึงปัจจุบัน

2) สภาพทั่วไปของตำบล

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ไม่มีพื้นที่ป่าไม้และไม่มีแม่น้ำลำธาร ไหลผ่าน ต้องอาศัยกักเก็บน้ำในฤดูฝน ไร่ใช้ในฤดูแล้ง สภาพของดินส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม พื้นที่รวมทั้งหมด 25,794 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 22,960 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ทำนา 17,180 ไร่ และพื้นที่ทำไร่ 5,780 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัย 20,126 ไร่

3) อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ต.ขามสะแกแสง อ.ขามสะแกแสง จ.นครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อ	ต.ถนนโพธิ์ อ.โนนไทย ต.ลำคองษ์ อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ต.ขามสะแกแสง อ.ขามสะแกแสง จ.นครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ต.ชีวิ๊ก อ.ขามสะแกแสง จ.นครราชสีมา

4) จำนวนประชากรของตำบล

จำนวนประชากรในเขต อบต. 4,976 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,103 หลังคาเรือน อาชีพหลัก ทำนา อาชีพเสริม ทำไร่พริก

5.2.7 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท

1) ประวัติความเป็นมา

ตำบลเมืองนาท เป็นหนึ่งใน 7 ตำบลของอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ในอดีตที่ผ่านมามอบองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท ได้ใช้สถานที่สภาตำบลเป็นที่ทำการชั่วคราว ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านเมืองนาท ตำบลเมืองนาท อำเภอขามสะแกแสง ซึ่งมีสภาพคับแคบเมื่อเทียบกับปริมาณงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ไม่ว่าจะเป็นงานตามอำนาจหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ และงานที่ได้รับการถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

เมื่อปี พ.ศ. 2547 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท ได้เห็นสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้อนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารที่ทำการหลังใหม่ เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติราชการและบริการประชาชน รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานงานการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของตำบลเมืองนาท ซึ่งตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3 ถนนหน้าศาลาใต้-หนองหัวฟาน ตำบลเมืองนาท อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอขามสะแกแสงมาทางด้านทิศตะวันออก ระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร โดยได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2547 และได้เข้ามาปฏิบัติงาน ณ อาคารหลังใหม่ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน

2) ขนาด ที่ตั้ง และอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ 38.7 ตารางกิโลเมตร ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 ถนนหน้าศาลาใต้-หนองหัวฟาน อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหนองหัวฟาน อำเภอขามสะแกแสง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลคอนใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง

3) การปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาทแบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน
ดังนี้- หมู่ที่ 1 บ้านเหนือ

- หมู่ที่ 2 บ้านเมืองนาท
- หมู่ที่ 3 บ้านทัพร้าง
- หมู่ที่ 4 บ้านหนองโพธิ์
- หมู่ที่ 5 บ้านห้วย
- หมู่ที่ 6 บ้านเสมา
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองไร่
- หมู่ที่ 8 บ้านโนนพฤษ
- หมู่ที่ 9 บ้านโนนข้าวตาก
- หมู่ที่ 10 บ้านดอนตลุงห้วย

จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาททั้งหมดมี 10 หมู่บ้าน
มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 และ 9

จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาทบางส่วน
มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 10

4) ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองนาท มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,465 คน
แยกเป็นชาย 2,242 คน เป็นหญิง 2,223 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 115 คน/ตารางกิโลเมตร และมี
จำนวนครัวเรือน 1,018 ครัวเรือน แยกเป็นแต่ละหมู่บ้าน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้างานวิจัยที่มีผู้ศึกษา ในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การพัฒนาท้องถิ่น กรณีการจัดทำแผนสามปี ได้มีวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

อลงกรณ์ ปราบไพรี (2545: 28) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี
(พ.ศ.2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม กรณีศึกษาอำเภอ สันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ในชุมชนของตนเองอย่างมีระบบอันส่งผลให้แผนพัฒนาอำเภอสอดคล้องกับความต้องการของ
ประชาชนอย่างแท้จริง

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: 50) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 184 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 184 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำแผนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี และการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนจะมีการประกาศใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควร สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้พบว่ายังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ซึ่งอาจส่งผลในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

เกศินี พรหมตัน (2550: 92) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ในระดับมาก สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งในสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ .05 สมาชิกในชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ยังไม่ค่อยเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหา ส่วนใหญ่ยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการและภาครัฐ ส่วนปัญหาและข้อจำกัดในด้านงบประมาณ สายการปฏิบัติงานการบังคับบัญชาที่ซับซ้อน ทำให้โครงการที่บรรจุไว้ในแผนไม่ได้รับการดำเนินการอย่างแท้จริง

ประสิทธิ์ สินธุทัตย์ (2550 : 97-99) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรุณา อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด จำนวน 373 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ผลวิจัยพบว่าประชาชนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยด้านการติดตาม/ประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูดที่เสนอมามากที่สุด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การจัดทำโครงการต่าง ๆ ไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด ที่เสนอมากที่สุด คือ ควรดำเนินโครงการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลงพื้นที่หมู่บ้านให้มากขึ้น รองลงมาคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้หรือดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบลการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาวะผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ส่วน เพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมตรวจสอบและติดตามผล มีค่าต่ำสุดตามลำดับ

พิภพ กิติกาศ (2550: 30) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันมหาพนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำประชาคม การจัดทำแผนเทศบาล อยู่ในระดับมาก แต่กลับมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง 3) รูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วยความสมัครใจตามสิทธิหน้าที่ สามารถเสนอปัญหาของหมู่บ้านได้อย่างอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถสนองตอบความต้องการพื้นฐานและสิทธิที่ชอบธรรม ขณะที่

ประชาชนมีความเห็นว่าผู้บริหารมีนโยบายแต่ไม่ชัดเจน ไม่มีความจริงใจในการแก้ปัญหาให้แก่ท้องถิ่น ไม่สามารถสนองความต้องการของหมู่บ้านอย่างจริงจัง การทำงานขาดความโปร่งใส มีการคอร์รัปชันและโครงการไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลลำบาก ไม่ยาก ข้อเสนอแนะถึงแนวทางในการเสริมสร้างให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ ผู้บริหารควรมีนโยบายที่ชัดเจนและทำตามนโยบายให้มีประสิทธิภาพให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในการบริหารงานด้วยการให้หมู่บ้านคัดเลือกกรรมการของหมู่บ้าน เข้าร่วมประชาคมและเป็นคณะกรรมการตรวจสอบทุกโครงการด้วยทุกครั้งและนำเสนอต่อประชาชนในหมู่บ้านจะทำให้การบริหารเทศบาลโปร่งใสไม่มีการทุจริตเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง

อดิศรณี ชัดสีใส (2551: 11) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า 1) กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการจัดทำแผน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนา การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ/กิจกรรม เสนอปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น การทำประชาคม มีส่วนร่วมในการใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก มองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ และตนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 3) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานขอความร่วมมือ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และจังหวัด ปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านชาวไทยภูเขา ขาดข้อมูลที่ทันสมัย

ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาฯ เร่งรีบ และบางส่วนมีความเห็นว่า ขาดการคำนึงถึงปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน มีการประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐทุก ระดับ และมีการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

พระมหาธีรยุทธ สุภิชะ (2544: 87-89) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1. คณะกรรมการบริหารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างมากใน 4 ขั้นตอน คือ ศึกษาปัญหา จัดทำแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตามประเมินผล
2. ปัญหาในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารสูง โดยเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ และโครงสร้างอำนาจ
3. ผู้ชายมีส่วนร่วมวางแผนมากกว่าผู้หญิง
4. ผู้มีการศึกษาดำเข้ามีส่วนร่วมวางแผนมากกว่าผู้มีรายได้สูง
5. ผู้มีรายได้ปานกลางเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนมากกว่าผู้มีรายได้สูง

อาดิษฐ์ อินทจักร์ (2552: 55) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2552 ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมยังอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผน ไปปฏิบัติ และลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์เท่านั้นที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้ บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีเพียงแต่การเข้าร่วมประชุม ประชาคมและเสนอแผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชน ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดทำแผนพัฒนาจากเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ ความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิกสภา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คือ การที่เทศบาลจะต้องส่งเสริมบทบาทของ ประชาชนให้ประชาชนรู้หน้าที่ของตนเอง และการประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการ จัดทำแผนพัฒนา ตลอดจนเสริมสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้เกิดความรักท้องถิ่น หรือชุมชน

ของตน เสียสละในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาและการดำเนินการตามแผนพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

สมชาติ ประสมเพชร (2548 : 88-89) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี และเพื่อแสวงหาแนวทางวิธีการพัฒนาและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี มีส่วนร่วมในบางขั้นตอน คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น ขั้นตอนการอนุมัติและการประกาศใช้แผนพัฒนา ในด้านปัญหาและอุปสรรคและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดการอบรม ขาดทักษะและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่องานการจัดทำแผนในด้านดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการอบรม ขาดทักษะและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่องานการจัดทำแผน ในด้านดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนด้านความรู้พบว่าหลังการอบรมมีความต้องการมากกว่าร้อยละ 75 แนวทางและวิธีการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนคือ การเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโดยการจัดการอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน การจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการระเบียบวิธีวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล 6 ตำบล ในเขตอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลขามสะแกแสง ตำบลพะวงด ตำบลเมืองนาท ตำบลชีวีค ตำบลหนองหัวฟาน และตำบลเมืองเกษตร จำนวน 9,928 ครัวเรือน หรือ 9,928 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล 6 ตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จากการคำนวณโดยสูตรของทาโร ยามาเน่ (วรณิ แกมเกตุ. 2542 : 32) จำนวน 385 คน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$\text{สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง } S = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

S = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า จาก } S &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\ &= \frac{9928}{1 + (9928 \times 0.0025)} = 384.5 \approx 385 \text{ คน} \end{aligned}$$

หลังจากนั้นได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อตำบล ในเขตอำเภอขามสะแกแสง	จำนวนประชากร (ครัวเรือน/คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน/คน)
1. ตำบลขามสะแกแสง	3,334	129
2. ตำบลพะวงด	1,205	56
3. ตำบลเมืองนาท	1,435	49
4. ตำบลชีวีค	1,271	47
5. ตำบลหนองหัวฟาน	1,657	64
6. ตำบลเมืองเกษตร	1,026	40
รวม	9,928	385

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และได้สร้างเครื่องมือขึ้น โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามปลายปิด

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4	หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
3	หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
2	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามปลายปิด

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ตอนที่ 3 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4	หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด
3	หมายถึง มีความคิดเห็นมาก
2	หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย
1	หมายถึง ควรปรับปรุง

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เป็นคำถามปลายเปิด

2.1 วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎี แนวคิด เอกสาร ตำรา บทความและรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล นำมาเป็นเอกสารอ้างอิงประกอบการศึกษาวิจัยเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

2) สังเคราะห์ประเด็นที่ได้ศึกษา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย นิยามตามขอบข่ายของเนื้อหาและศึกษารายละเอียดแต่ละด้านเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3) สร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ภาษา ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วนำข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในเชิงเนื้อหา (Content Validity)

(1) นายวิวัฒน์ หล่อพัฒนเกษม ตำแหน่ง นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

(2) นายวรวิทย์ ศรีสุวรรณ ครูชำนาญการ ศศ.ม.เศรษฐศาสตร์สหกรณ์

(3) นางสาวบุหพันธ์ เจริญร่วมจิต ครูชำนาญการพิเศษ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผลการศึกษา)

3) ปรับปรุงแบบสอบถามจากผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธี Alpha Coefficient หรือวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9417 (บุญชม ศรีสะอาด. 2547)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากกลุ่มตัวอย่าง สามารถรวบรวมได้ 385 ชุด หรือ 100 %

3.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามและคัดเลือเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะตัวแปร ลงรหัส เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 385 ชุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่องานวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย กำหนดให้เป็น 4 ชั้น โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2547)

$$\begin{aligned} \text{พิสัย} &= (\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}) / \text{จำนวนอันตรภาคชั้น} \\ &= (4 - 1) / 4 \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลผล
3.25 - 4.00	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
2.51 - 3.25	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
1.76 - 2.50	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.75	มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย กำหนดให้เป็น 4 ชั้น โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัย} &= (\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}) / \text{จำนวนอันตรภาคชั้น} \\ &= (4 - 1) / 4 \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของระดับความคิดเห็น ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
3.25 - 4.00	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
2.51 - 3.25	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
1.76 - 2.50	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.0 - 1.75	ควรปรับปรุง

4.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (Linear regression analysis)

4.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม (Two Sample Test : t-test) หรือการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA : F-test) ในการเปรียบเทียบตัวแปรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

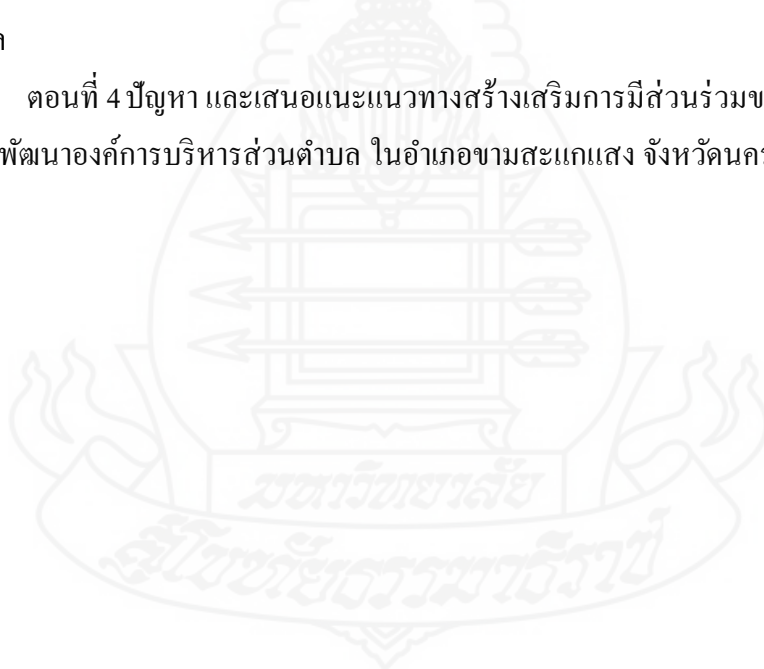
การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตอนที่ 4 ปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้แทนครัวเรือนในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4.1-4.4

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

n = 385		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	134	34.80
หญิง	251	65.20
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.20) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 34.80)

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

n = 385		
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	5	1.30
30 – 40 ปี	217	56.40
41 – 50 ปี	92	23.90
50 ปีขึ้นไป	71	18.40
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีอายุ 30-40 ปี (ร้อยละ 56.40) รองลงมา อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 23.90) อายุ 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 18.40) และอายุต่ำกว่า 30 ปี (ร้อยละ 1.30) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

n = 385		
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	2.40
เกษตรกร	272	70.60
รับจ้าง	100	26.00
ค้าขาย	4	1.00
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 70.60) รองลงมา อาชีพ รับจ้าง (ร้อยละ 26.00) อาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 2.40) และอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

n = 385		
รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6,000 บาท	282	73.20
6,001 – 15,000 บาท	90	23.40
15,001 – 20,000 บาท	13	3.40
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 6,000 บาท (ร้อยละ 73.20) รองลงมา 6,001-15,000 บาท (ร้อยละ 23.40) และ 15,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 3.40)

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน
จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา แสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วม	ค่าสถิติ		ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.14	0.38	น้อย
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.07	0.37	น้อย
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	2.14	0.37	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	2.12	0.38	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.12	0.41	น้อย

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12, S.D.=0.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.14, S.D.=0.37$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 2.07, S.D.=0.37$)

ตารางที่ 4.6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ค่าสถิติ		ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านร่วมคิดเพื่อกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น	2.29	0.55	น้อย
2. ท่านได้ร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	2.35	0.69	น้อย
3. ท่านเข้าร่วมประชุมเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน	2.34	0.78	น้อย
4. ปัญหาของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	1.89	0.73	น้อย
5. ความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	1.71	0.68	น้อยที่สุด
6. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม	2.28	0.56	น้อย
7. องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด	2.14	0.67	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.14	0.38	น้อย

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.68)

ตารางที่ 4.7 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	ค่าสถิติ		ระดับ การมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาเพื่อนำมาใช้เป็น แนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล	2.07	0.65	น้อย
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการเพื่อนำมาใช้เป็น แนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล	1.88	0.71	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อบรรจุใน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	2.18	0.64	น้อย
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	1.71	0.61	น้อยที่สุด
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา	2.31	0.59	น้อย
6. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทน ประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา	2.18	0.74	น้อย
7. ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อผ่านร่างแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล	2.16	0.65	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.07	0.37	น้อย

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.07$, S.D.= 0.37) เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการทำแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 2.31$, S.D.= 0.59)
ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ด้วยการเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.61)

ตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	ค่าสถิติ		ระดับ การมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมใน แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	2.35	0.64	น้อย
2. ปัญหาและความต้องการของท่านได้รับการแก้ไข	2.29	0.55	น้อย
3. ท่านได้เข้าร่วมในการทำประชามติในแผนงาน/ โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	1.59	0.59	น้อยที่สุด
4. เมื่อแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดำเนินการแล้วคุณภาพชีวิตของท่านดีขึ้น	2.27	0.63	น้อย
5. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการร่วมจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบล	2.19	0.62	น้อย
6. แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตอบสนองต่อ ความต้องการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น	2.15	0.65	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.14	0.37	น้อย

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.64) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้เข้าร่วมในการทำประชามติในแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.59$, S.D.= 0.59)

ตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม
ประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	ค่าสถิติ		ระดับ การมีส่วน ร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	2.36	0.72	น้อย
2. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการตอบ แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์	2.08	0.64	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการ ติดตามประเมินผลในชุมชนของท่าน	1.96	0.67	น้อย
4. ท่านได้ติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกาศใช้	2.09	0.70	น้อย
5. ท่านได้ร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตามแผนและ โครงการพัฒนาท้องถิ่น	2.13	0.59	น้อย
รวมเฉลี่ย	2.12	0.38	น้อย

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$, S.D.= 0.38)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตาม
และประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.36$, S.D.= 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลในชุมชนของ
ท่าน ($\bar{X} = 1.96$, S.D.= 0.67)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร
บริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา
จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัด
นครราชสีมา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหาร
ส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ชาย			หญิง			t-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.05	0.43	น้อย	2.19	0.34	น้อย	-3.21*	0.00
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	2.03	0.44	น้อย	2.09	0.32	น้อย	-1.54	0.31
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	2.07	0.40	น้อย	2.18	0.35	น้อย	-2.80*	0.00
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล	1.97	0.45	น้อย	2.21	0.30	น้อย	-5.59*	0.00
รวม	2.03	0.38	น้อย	2.17	0.27	น้อย	-3.79*	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ประชาชนที่มีเพศต่างกัน
มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัด
นครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขาม
สะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้นใน
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ที่ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา
องค์กรบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางสะพาน จังหวัด นครราชสีมา จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ต่ำกว่า 30 ปี			30 - 40 ปี			41 – 50 ปี			50 ปีขึ้นไป			F-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม รวม		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.11	0.19	น้อย	2.16	0.28	น้อย	2.32	0.37	น้อย	1.86	0.49	น้อย	11.50*	0.00
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	2.14	0.25	น้อย	2.06	0.30	น้อย	2.19	0.41	น้อย	1.93	0.47	น้อย	12.77*	0.00
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	2.10	0.25	น้อย	2.16	0.30	น้อย	2.21	0.46	น้อย	2.00	0.41	น้อย	11.12*	0.00
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล	2.20	0.28	น้อย	2.17	0.31	น้อย	2.09	0.46	น้อย	2.04	0.44	น้อย	5.82*	0.00
รวม	2.14	0.24	น้อย	2.14	0.22	น้อย	2.20	0.37	น้อย	1.96	0.41	น้อย	13.20*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.11 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวน สະແກແສງ ຈັງຫວັດນະຄຣຣາຊສີມາ ຕ່າງກັນ ອ່າຍມີນັຍສໍາຄັນທາງສະຕິຕິທີ່ຣະດັບ .05 ເມື່ອພິຈາຣນາເປັນ ຣາຍດ້ານ ພວບວ່າ ປຣະຊາຊນທີ່ມີອາຍຸຕ່າງກັນ ມີສ່ວນຣ່ວມໃນການຈັດທໍາແຜນພັດນາອຳຄັນຣັບຣາຣສ່ວນ ດ້າບລ ໃນອຳເອາຊາມສະແກແສງ ຈັງຫວັດນະຄຣຣາຊສີມາ ຕ່າງກັນ ອ່າຍມີນັຍສໍາຄັນທາງສະຕິຕິທີ່ ຣະດັບ .05 ທຸດດ້ານ

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา
จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ			เกษตรกร			รับจ้าง			ค้าขาย			F-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.17	0.10	น้อย	2.08	0.29	น้อย	2.28	0.52	น้อย	2.79	0.25	น้อย	11.50*	0.00
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.19	0.20	น้อย	2.00	0.31	น้อย	2.22	0.46	น้อย	2.64	0.25	น้อย	12.77*	0.00
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	2.41	0.22	น้อย	2.10	0.32	น้อย	2.20	0.45	น้อย	2.96	0.08	น้อย	11.12*	0.00
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	2.16	0.31	น้อย	2.07	0.36	น้อย	2.25	0.42	น้อย	2.35	0.10	น้อย	5.82*	0.00
รวม	2.23	0.10	น้อย	2.06	0.26	น้อย	2.24	0.41	น้อย	2.68	0.13	น้อย	13.20*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางสะพาน
จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

การมีส่วนร่วมของประชาชน	ต่ำกว่า 6,000 บาท			6,001-15,000 บาท			1,5001-20,000 บาท			F-test	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	2.14	0.36	น้อย	2.08	0.42	น้อย	2.60	0.20	น้อย	22.66*	0.00
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	2.05	0.34	น้อย	2.08	0.43	น้อย	2.48	0.23	น้อย	7.04*	0.00
3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	2.14	0.33	น้อย	2.06	0.41	น้อย	2.79	0.18	น้อย	4.82*	0.00
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล	2.10	0.37	น้อย	2.14	0.39	น้อย	2.52	0.36	น้อย	2.43	0.07
รวม	2.11	0.29	น้อย	2.09	0.34	น้อย	2.60	0.17	น้อย	9.00*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.13 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ประชาชนที่มีรายได้อ่อนแอต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้อ่อนแอต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ที่ประชาชนที่มีรายได้อ่อนแอต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แสดงในตารางที่ 4.14-4.15

ตารางที่ 4.14 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

การมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวน ปัญหา
1. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	24
2. ประชาชนไม่มีเวลาต้องทำมาหากิน	21
3. แผนงาน/โครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	17
4. ใช้งบประมาณเอื้อผลประโยชน์ให้ตนเอง และพวกพ้อง	11
5. ขาดการประชาสัมพันธ์ และการทำความเข้าใจการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	8
รวม	81

จากตารางที่ 4.14 แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 81 ปัญหา โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด คือ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. จำนวน 24 ปัญหา รองลงมา คือ ประชาชนไม่มีเวลาต้องทำมาหากิน 21 ปัญหา และแผนงาน/โครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน 17 ปัญหา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	จำนวนข้อเสนอแนะ
1. ควรพิจารณาแผนงาน/โครงการให้มีความรอบด้านและรองรับกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง	7
2. คณะผู้บริหารต้องประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับทิศทางและขอบเขตของการจัดทำแผนพัฒนา	6
3. ควรให้มีการประชุมเพื่อคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา โดยเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง	6
4. ควรมีการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาให้มีความชัดเจน	4
รวม	23

จากตารางที่ 4.15 แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีข้อเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีข้อเสนอแนะ 23 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนสูงสุด คือ ควรพิจารณาแผนงาน/โครงการให้มีความรอบด้านและรองรับกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึง 7 ข้อเสนอ รองลงมา คือ คณะผู้บริหารต้องประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับทิศทางและขอบเขตของการจัดทำแผนพัฒนา 6 ข้อเสนอ และควรให้มีการประชุมเพื่อคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา 6 ข้อเสนอ โดยเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.3 เพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในเขตอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9,928 ครัวเรือน หรือ 9,928 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน จากการคำนวณ โดยสูตรของทาโร ยามาเน่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และได้สร้างเครื่องมือขึ้น โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามปลายปิด

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4	หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
3	หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
2	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
1	หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะคำถามปลายปิด

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ตอนที่ 3 แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
4	หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด
3	หมายถึง มีความเหมาะสมมาก
2	หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย
1	หมายถึง ควรปรับปรุง

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เป็นคำถามปลายเปิด

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้แทนครัวเรือนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล 7 ตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน มากที่สุดเป็นเพศหญิง มีอายุ 30 – 40 ปี อาชีพ เกษตรกร รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 6,000 บาท

1.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$, S.D.=0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 2.14$, S.D.=0.37) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 2.07$, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.68)

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.07$, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.71$, S.D.= 0.68)

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.64) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้เข้าร่วมในการทำประชาคมในแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 1.59$, S.D.= 0.59)

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.36$, S.D.= 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 1.96$, S.D.= 0.67)

3.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งสิ้น 81 รายการ ดังนี้

3.1.1 ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มี 24 รายการ

3.1.2 ประชาชนไม่มีเวลาต้องทำมาหากิน มี 21 รายการ

3.1.3 แผนงาน/โครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมี 17 รายการ

3.1.4 ใช้งบประมาณเอื้อผลประโยชน์ให้ตนเอง และพวกพ้อง 11 รายการ

3.1.5 ขาดการประชาสัมพันธ์ และการทำความเข้าใจการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มีทั้งหมด 8 รายการ

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนามีทั้งสิ้น 23 ข้อเสนอ ดังนี้

3.2.1 ควรมีจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรอบด้าน และรองรับการพัฒนาท้องถิ่นทั่วถึงมี 7 ข้อเสนอ

3.2.2 ควรมีการชี้แจงนโยบายของผู้บริหารให้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมี 6 ข้อเสนอ

3.2.3 ควรมีการพิจารณาโครงการในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง 6 ข้อเสนอ

3.2.4 ควรมีการจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาให้มีความชัดเจนมี 4 ข้อเสนอ

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ได้จากเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามมีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายเพื่อตอบข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้น่าจะเนื่องจาก ผู้แทนครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีรายได้น้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่จะต้องไปทำความเข้าใจกับ

ประชาชน และนำความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนมากำหนดเป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การเขียนโครงการหรือแผนงานควรเขียนรายละเอียดของโครงการให้ชัดเจน อธิบายถึงส่วนได้ส่วนเสียของแต่ละโครงการให้ประชาชนเข้าใจ ประชาชนก็จะให้ความร่วมมือกับโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำไว้ เมื่อเทียบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าเป็นไปตามที่โรเจอร์ (อ้างถึงใน อากาศร ช่างเกวียน 2540) เขาได้อธิบายว่า ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว เช่น สถานภาพทางสังคม ความสามารถเฉพาะอย่าง รวมถึงระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งหมายความว่า ประชาชนย่อมมีแรงกระตุ้นน้อย ถ้ามีสถานภาพทางสังคมที่ไม่สูงมากนัก หรือมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมาก หรือมีรายได้ต่ำ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในอำเภอขามสะแกแสง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.20) มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.60) เป็นเกษตรกร อีกทั้งยังแสดงความเห็นในคำถามปลายเปิดด้วยว่า “ไม่มีเวลาเพราะต้องทำมาหากิน” จึงยอมทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาในระดับน้อย

2.2 เมื่อเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาดิษฐ์ อินทจักร (2552: 55) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2552 ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมยังอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีเพียงแต่การเข้าร่วมประชุม ประชาคมและเสนอแผนงานหรือโครงการแล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดทำแผนพัฒนาจากเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลเท่าที่ควรและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สินธูอุทัย (2550 : 97-99) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานีผลวิจัยพบว่าประชาชนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยด้านการติดตาม/ประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูดที่เสนอมามากที่สุด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง รองลงมาคือ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่เสนอมาที่สุดคือ ควรดำเนินโครงการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลงพื้นที่หมู่บ้านให้มากขึ้น รองลงมาคือ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้หรือดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ร่วมกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลที่ประชาชนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ พงษ์สง่างาน (2550: 74) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตชุมชนเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในเขตชุมชนเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ “ความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล” ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรพิจารณาปรับปรุงในประเด็นนี้ โดยควรนำปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในพื้นที่มาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อให้แผนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ อาจใช้วิธีประสานกับผู้นำชุมชนเช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริง หรืออาจใช้วิธีสำรวจด้วยแบบสอบถามในหมู่บ้านต่างๆ

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ “ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้วยการเป็นคณะกรรมการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล” และ “ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนา” ฉะนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรหาวิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะกระตุ้นหรือจูงใจประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อโน้มน้าวให้มีการแสดงความคิดเห็นในการประชุมประชาคม อาจโดยการตั้งรางวัลหรือจัดให้แสดงความคิดเห็นด้วยรูปภาพหรือสัญลักษณ์ แทนการแสดงความคิดเห็นด้วยวาจา เพื่อให้ผู้เข้าประชุมเกิดความสะดวกใจที่จะบอกความต้องการของตนผ่านทางสัญลักษณ์ต่างๆ แทนการพูด

3.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ “ท่านได้เข้าร่วมในการทำประชาคมในแผนงาน/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล” ข้อเสนอแนะคือ ในการจัดทำประชาคม องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดเวลาที่ไม่รบกวนเวลาในการทำมาหากินหรือประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ควรประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงให้ทราบล่วงหน้า และควรจัดสถานที่รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ซึ่งน่าจะส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาคมมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยในประเด็นนี้ยังบ่งบอกอีกด้วยว่า การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสนองตอบต่อความต้องการ หรือแก้ปัญหาท้องถิ่นในระดับ “น้อย” ฉะนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรพยายามหาทางเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชนให้มากขึ้น เพื่อจะได้สามารถกำหนดแผนที่ตอบสนองความต้องการได้มากกว่า

3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ “ท่านได้มีส่วนร่วมกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลในชุมชนของท่าน” ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในส่วนนี้ของตน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลก็ควรจัดให้ประชาชนมีความเข้าใจโดยการจัดหาผู้มีความรู้มาอธิบายให้ความรู้แก่ประชาชน อาจจัดผสมผสานไปในระหว่างการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาประจำปีแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่พึงมีของประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเรื่องปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาเฉพาะส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. ควรทำการวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย (2548) *ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดน
- โกวิทย์ พวงงาม (2542) *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต* กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์
- เกศินี พรหมตัน (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่” รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (2526) “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการงานในชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคงพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชินรัตน์ สมสืบ (2539) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่นไทย พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย (2536) “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางทอง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธวัช เบญจาทิกุล (2529) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา: หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นรินทร์ พงษ์สง่างาน (2550) “พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตชุมชนเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา” กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พระมหาธีรยุทธ สุทธิยะ (2544) “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในการวางแผนพัฒนาตำบล” กรุงเทพมหานคร
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผน

- พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น:
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พิภพ กิติกาศ (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ตำบลสันมหาพน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ในปัจจุบัน* กรุงเทพมหานคร โสภาการพิมพ์
- วรรณิ แกมเกตุ (2542) *ระเบียบวิจัยเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด (2538) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนา
ท้องถิ่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาศึกษาศาสตร์ผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วันชัย วัฒนศัพท์ (2543) “การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาล
การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม” กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์เดือนตุลา
- สุวรรณ พินตานนท์ (2546) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล
สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อาสาธาภิบาลดินแดน
- เสน่ห์ จุ้ยโต (2548) *องค์การสมัยใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2543) *แผนชุมชนพึ่งตนเอง. เอกสารประกอบการประชุมเชิง
ปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล
(27 กรกฎาคม 2543)*
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ (2547) *กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสาธาภิบาลดินแดน*
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี(2543) *สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น,แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543*

- สิริพัฒน์ ลาภจิตร (2550) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน
การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรพินท์ สพโชคชัย (2538) *การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน*. มูลนิธิ
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
- อรอนงค์ ธรรมกุล (2539) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น” วิทยานิพนธ์
ปรัชญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อลงกรณ์ ปราบไพรี (2545) “การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) โดยกระบวนการ
ประชาคม: กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ.
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อดิสรณ์ ชัดสีใส (2551) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอ
เชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อนุภาพ ธีรลาภ (2528) “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อคิน รพีพัฒน์ (2527) *สังคมไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2505-2516*. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาภรณ์ ช่างเกวียน (2540) “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
ป่าชายเลนชุมชนตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสทิงพระ จังหวัดตรัง” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อาดิษฐ์ อินทจักร์ (2552) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) “ปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต.สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยกรอกแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอลำดวนสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ทุกท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
ในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ

- ( ) 1. ชาย
( ) 2. หญิง

2. อายุ

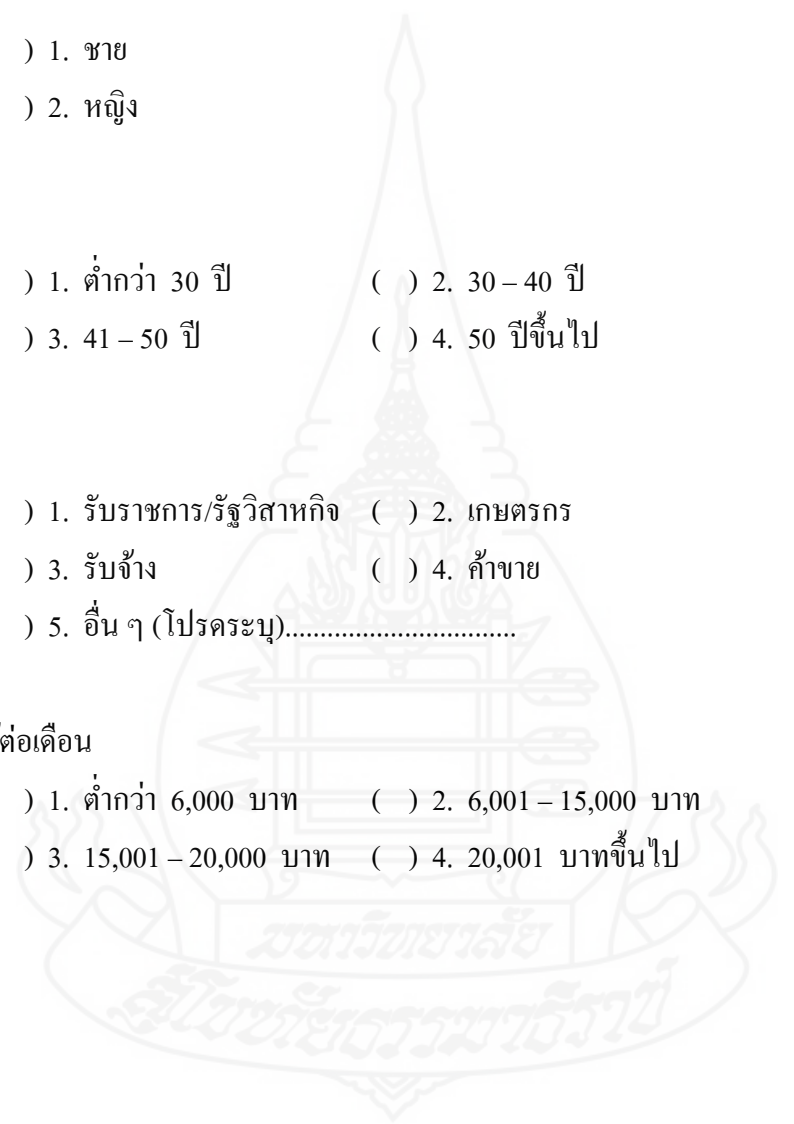
- ( ) 1. ต่ำกว่า 30 ปี   ( ) 2. 30 – 40 ปี
( ) 3. 41 – 50 ปี   ( ) 4. 50 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

- ( ) 1. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ   ( ) 2. เกษตรกร
( ) 3. รับจ้าง   ( ) 4. ค้าขาย
( ) 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. รายได้ต่อเดือน

- ( ) 1. ต่ำกว่า 6,000 บาท   ( ) 2. 6,001 – 15,000 บาท
( ) 3. 15,001 – 20,000 บาท   ( ) 4. 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอ
ขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
เพียงคำตอบเดียว

ข้อที่	การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านร่วมคิดเพื่อกำหนดประเด็นหลักการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น				
2.	ท่านได้ร่วมกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาคัดเลือกและกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม				
3.	ท่านเข้าร่วมประชุมเมื่อมีโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน				
4.	ปัญหาของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
5.	ความต้องการของท่านได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
6.	ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม				
7.	องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ท่านร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัด				

ข้อที่	การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
8.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหาเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
9.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
10.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
11.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
12.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดการทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา				
13.	ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคัดเลือกผู้แทนประชาคมเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา				
14.	ท่านได้เข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อผ่านร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์					
15.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
16.	ปัญหาและความต้องการของท่านได้รับการแก้ไข				

ข้อที่	การมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
17.	ท่านได้เข้าร่วมในการทำประชาคมในแผนงาน/ โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล				
18.	เมื่อแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดำเนินการแล้วคุณภาพชีวิตของท่านดีขึ้น				
19.	ท่านได้รับผลประโยชน์จากการร่วมจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
20.	แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตอบสนองต่อ ความต้องการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น				
การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล					
21.	ท่านได้ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและ ประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล				
22.	ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยการตอบ แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์				
23.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ใน การติดตามประเมินผลในชุมชนของท่าน				
24.	ท่านได้ติดตามการดำเนินการตามแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลที่องค์การบริหารส่วน ตำบลประกาศใช้				
25.	ท่านได้ร่วมในการรับทราบผลการดำเนินงานตาม แผนและโครงการพัฒนาท้องถิ่น				

**ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดนครศรีธรรมราช**

1. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรใช้วิธีการใดเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ

.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรใช้วิธีการใดเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการดำเนินการ

.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรใช้วิธีการใดเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในผลประโยชน์

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าองค์การบริหารส่วนตำบลควรใช้วิธีการใดเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการติดตามและประเมินผล

.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระศุริยา โสภาพ
วัน เดือน ปีเกิด	30 เมษายน 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
ประวัติการศึกษา	พุทธศาสตรบัณฑิต วิชาเอกรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	เลขานุการเจ้าคณะตำบลโนนเมือง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

